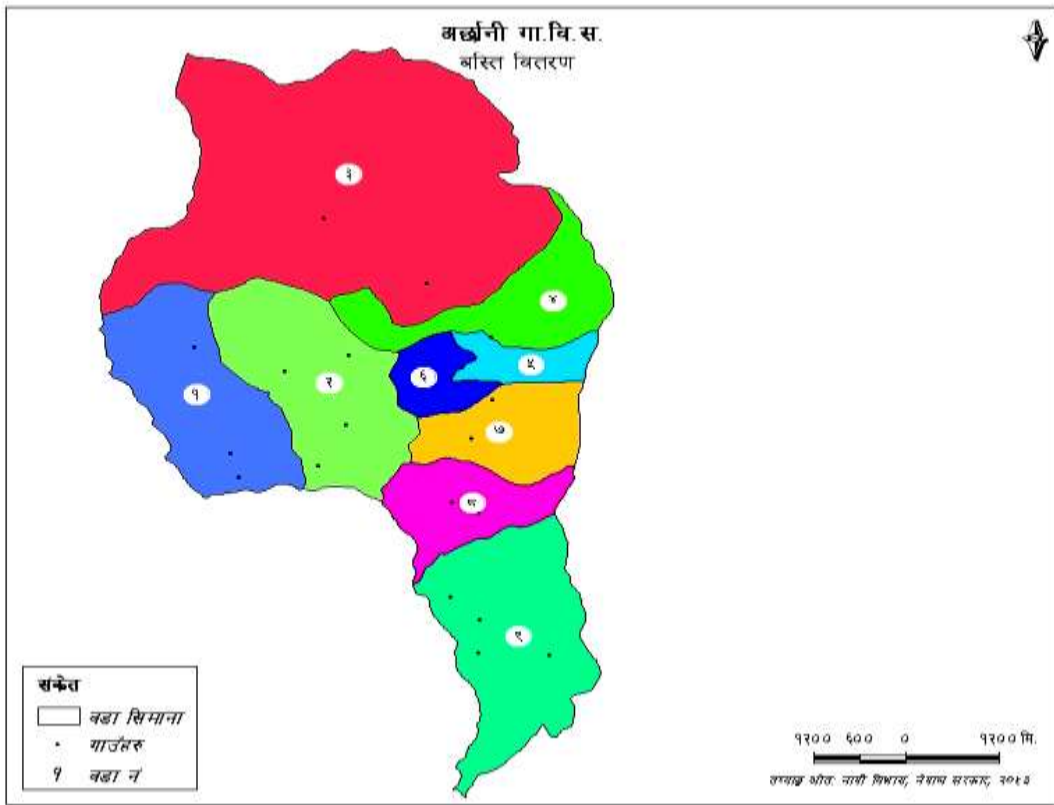

“सामाजिक एकता र स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन,
आत्मनिर्भर, न्यायपूर्ण र गतिशील अर्छानीको निर्माण”

गाउँ विकास आवधिक योजना

(२०७०/२०७१-२०७२/२०७३)

अर्छानी गाउँ विकास समिति

जाजरकोट

सहकार्य एवं सहजीकरण

जिल्ला विकास
समिति जाजरकोट

अर्छानी गाउँ विकास
समिति जाजरकोट

लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस
इन्टरकोअपरेसन नेपाल

हिमालय युवा
क्लब जाजरकोट

सि.एफ.
एल.जी.

विषयसूची

विषयसूची	१
शुभकामना	२
प्रकाशकीय	३
पृष्ठभूमि	४
१. अर्छानी गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त परिचय	४
१.१ भौगोलिक अवस्थिति र जनजीविका	४
१.२ जनजीविका	४
१.३ भू-बनावट.....	४
१.४ गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको उद्देश्य.....	४
१.५ गाउँ विकास आवधिक योजनाको तयारी विधि.....	५
१.६ गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको सीमा.....	५
२. गाउँ विकास समितिका समस्या, अवसर र चुनौतीहरु	६
३. गाउँ विकासका रणनीतिहरु	११
४. दीर्घकालीन सोंच, विशिष्ट उद्देश्य, विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु	१२
४.१ दीर्घकालीन सोंच	१२
४.२ मुख्य उद्देश्य.....	१२
४.३ विशिष्ट उद्देश्यहरु.....	१२
४.४ विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु.....	१४
५. प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र मुख्य क्रियाकलापहरु	२४
५.१ प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्र र प्रमुख क्रियाकलापहरु.....	२४
५.२. जलवायु तथा वातावरण.....	३०
५.३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास.....	३०
६. कार्यक्रमको वित्तीय श्रोत प्रक्षेपण	३१
७. गा.वि.स.को आन्तरिक श्रोत/राजश्व वृद्धिका सम्भावना तथा क्षेत्रहरु	३२
८. आवधिक योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	३२
८.१. लेखापरीक्षण.....	३२
८.२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन.....	३२
९. जिल्लाको आवधिक योजना, त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना र सहश्राव्दी विकास लक्ष्यमा योगदान	३३
१०. जोखिम पक्ष र त्यसको न्यूनीकरण	३४
अनुसूची १: संक्षिप्त शब्दावली	३५
अनुसूची २: गा.वि.स.मा कार्यरत विकास साभेदार निकायहरुको विवरण	३६
अनुसूची ३: गा.वि.स.को संक्षिप्त पार्श्वचित्र	४०
अनुसूची ४: गा.वि.स.को श्रोत नक्सा	४९
अनुसूची ५: गोष्ठीमा भएका उपस्थितिहरु	५१
अनुसूची ६: गा.वि.स.को सङ्गठन संरचना र संस्थागत सम्बन्ध	५३
अनुसूची ७: प्राथमिकताक्रमको आधारमा सडक नयाँ निर्माण	५४
अनुसूची ८: प्राथमिकताक्रमको आधारमा भोलुङ्गे पुल	५५

नेपाल सरकार

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

जाजरकोट

शुभकामना

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ ले प्रदान गरेको अधिकारको क्षेत्र भित्र रही स्थानीय निकायले प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि योजनावद्ध विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता र मान्यताको आधारमा गाउँ विकास समिति अर्छानी, जाजरकोटले “सामाजिक एकता र स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन, आत्मनिर्भर, न्यायपूर्ण र गतिशील अर्छानीको निर्माण” भन्ने नाराका साथ अर्छानी गाउँ विकास आवाधिक योजना तर्जुमा गरेकोमा खुशी व्यक्त गर्दै यस आवाधिक योजनाले अर्छानी गा.वि.स.को समग्र विकासमा टेवा पुऱ्याउन सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

आवाधिक योजना निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेसन नेपाल र हिमालय युवा क्लब, सहजकर्ता द्वय राजेन्द्रविक्रम शाह र सरस्वती गिरीका साथै यस कार्यमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण महानुभाव एवं संघ-संस्थाहरूलाई धन्यवाद दिँदै योजनाको कार्यान्वयनमा अझ उन्नत सर्वपक्षीय सहयोग प्राप्तिको अपेक्षा सहित स्थानीय स्वायत्त शासनको मर्म र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिको भावना अनुसार लक्षित समुदायको जीवनस्तर उकास्न योजनाको सफलताको शुभेक्षा राख्दछु ।

धन्यवाद !

.....
(चक्रवहादुर बुढा)

स्थानीय विकास अधिकारी

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

जाजरकोट

नेपाल सरकार
संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
गाउँ विकास समितिको कार्यालय
अर्छानी, जाजरकोट

प्रकाशकीय

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन एवं नियमावली लगायतका नेपाल कानूनमा प्रत्याभूत भए अनुरूप विकेन्द्रीकृत र लोक कल्याणकारी शासन व्यवस्थामा स्थानीय सरकारको रूपमा रहेका हरेक गाउँ विकास समितिले आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने अधिकार र जिम्मेवारीलाई आत्मसात गर्नेपर्ने हुन्छ। गाउँ विकासको दीर्घकालीन सोंच, उद्देश्य र रणनीति तय गर्दै स्थानीय साधन र श्रोतहरूको अधिकतम परिचालन गर्ने गरी तर्जुमा गरिएको आवधिक गाउँ विकास योजनाले समुदायको गरिबी निवारण, आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति, जोखिम न्यूनीकरण गर्दै समग्र आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणका विकासमा टेवा पुऱ्याउने अपेक्षा राखिएको छ।

समावेशीता, सहभागिता, वस्तुनिष्ठता, तर्कवद्धता जस्ता मान्यता सुनिश्चित गर्दै तर्जुमा गरिएको गाउँ विकास आवधिक योजनाले यस गा.वि.स.का जनताको आधारभूत आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्दै जीवनस्तर सुधारमा ठोस योगदान दिने विश्वास लिएका छौं।

यस योजना निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउने जिल्ला विकास समिति, अर्छानी गाउँ विकास समिति, लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेसन नेपाल, सहजीकरणमा सहयोग गर्ने हिमालय युवा क्लब, जाजरकोट र अन्य संस्थाहरूको सामूहिक प्रयासमा यो अर्छानी गाउँ विकास आवधिक योजना तयार पारिएको छ। आवधिक योजना निर्माणमा प्रत्यक्ष रूपमा सहजीकरण गर्नु हुने सहजकर्ता द्वय राजेन्द्रविक्रम शाह र सरस्वती गिरी एवं यस कार्यमा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष सहयोग गर्ने सम्पूर्ण राजनीतिक दल, समाजसेवी, नागरिक समाज एवं समुदायलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अर्छानी गाउँ विकास समितिद्वारा “सामाजिक एकता र स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन, आत्मनिर्भर, न्यायपूर्ण र गतिशील अर्छानीको निर्माण” भन्ने नारा एवं विकास परिकल्पना सहित पहिलो पटक यो आवधिक योजना तयार गरिएको छ। हामीले अवलम्बन गरेको प्रक्रिया, हाम्रा सीमा र हामीसँग उपलब्ध सुचना एवं वस्तु स्थिति विश्लेषणका आधारमा तर्जुमा गरिएको यस योजनामा सुधार गर्नुपर्ने धेरै पक्ष, विषय र क्षेत्रहरू हुन सक्दछन्। यसमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू बारे महत्वपूर्ण सुझाव र पृष्ठपोषणका लागि हार्दिक आवाहन गर्दछौं।

यस आवधिक योजनामा समाहित कार्यक्रमहरूको सफल कार्यान्वयनमा जिल्ला, गा.वि.स. र समुदायमा कार्यरत राजनीतिक दलहरू, सरकारी, गैरसरकारी निकाय एवं अन्य विकास साभेदार संस्थाहरूबाट पूर्ण सहयोग, सहकार्य र साभेदारीको अपेक्षा राख्दै यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा गाउँ विकास समितिको तर्फबाट पूर्ण प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद !

.....
(पार्वती वली)

गा.वि.स. सचिव

गाउँ विकास समितिको कार्यालय

अर्छानी, जाजरकोट

पृष्ठभूमि

वि.सं. २०१३ सालदेखि नेपालमा योजनावद्ध रूपले विकासको थालनी भए तापनि स्थानीय निकायको अग्रसरतामा दीर्घकालीन सोच बनाएर योजनावद्ध विकासको अभ्यास गर्ने परिपाटीले अपेक्षित मात्रामा मूर्तरूप लिन सकेको देखिदैन। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ लगायतका कानूनले स्थानीय निकायहरूमा विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यको उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्ने गहन अभिभारा आएको छ। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ को दफा ४३(१) बमोजिम हरेक गाउँ विकास समितिले आफ्नो आवधिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। उक्त ऐन र नियमावली अनुसार प्रत्येक गा.वि.स.ले आफ्नो गा.वि.स. क्षेत्रको विकासका लागि आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने गाउँ विकास समितिहरूको प्रारम्भिक दायित्व हो। आवधिक र वार्षिक योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारीलाई गाउँ विकास समितिहरूको न्यूनतम शर्त तथा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा कार्यसम्पादनको सूचकको रूपमा समेत राखिएको छ। यस जिम्मेवारीलाई वहन गर्ने क्रममा जाजरकोट जिल्लाको अर्छानी गाउँ विकास समितिले त्रि-वर्षीय आवधिक योजना तर्जुमा गरेको छ।

१. अर्छानी गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त परिचय

१.१ भौगोलिक अवस्थिति र जनजीविका

नेपालको मध्य पश्चिम विकास क्षेत्रमा अवस्थित भेरी अञ्चलमा पर्ने जाजरकोट जिल्लाको विकट दुर्गम गा.वि.स.हरू मध्ये अर्छानी गा.वि.स. पनि एक हो। भौगोलिक हिसाबले यो गा.वि.स. सदरमुकाम खलङ्गाबाट १६ कोष टाढा रहेको छ। जाजरकोट जिल्लाको सदरमुकाम खलङ्गाबाट उत्तर तर्फको मध्य भागमा रहेको यस गा.वि.स.को पूर्वमा ढिमे र पैक गा.वि.स. तथा पश्चिममा टालेगाउँ गा.वि.स. पर्दछ। यसैगरी उत्तरमा पैक गा.वि.स. तथा दक्षिणमा ढिमे गा.वि.स. अवस्थित छ।

१.२ जनजीविका

अर्छानी गा.वि.स.का जनताहरू मध्य दुई तिहाईभन्दा बढि आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा निरपेक्ष गरिवीको रेखा मुनि रहेकाछन्। यस अर्छानी गा.वि.स.मा ब्राम्हण, दलित, क्षेत्री र जनजातिको बसोबास रहेको छ। यस गा.वि.स.को अधिकांश मानिसहरूको मुख्य पेशाको रूपमा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ।

१.३ भू-बनावट

यस गा.वि.स.को भू-बनावटको स्वरूप वन-जङ्गल, भिरालो भाग वा पहाडी क्षेत्र रहेको छ। यहाँका बस्तीहरू भने कुनै भिरालो जमिनमा रहेको छ भने केही अर्ध समथर क्षेत्रमा एकै ठाउँमा नरहेर छरिएर रहेको अवस्थामा छन्। माटोको बनावट र उर्वराशक्ति हेर्दा यस गा.वि.स.मा एकैनासको माटो नभई विभिन्न थरको माटो पाइन्छ। जस्तै यस भेगमा विशेष गरी फुस्रो माटो बढि मात्रामा देखिन्छ। कालो र बलौटे माटो कहीं-कहीं मात्र हुने र खेती योग्य जमिन पनि भिरालो हुनाले यस गा.वि.स.मा कृषि जन्य उत्पादन राम्रो हुँदैन।

१.४ गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको उद्देश्य

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नियमावली २०५६ र अन्य प्रचलित कानूनले निर्दिष्ट गरे अनुसार यो आवधिक योजना तयार गर्नुको मुख्य उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- १) सम्बन्धित गा.वि.स.का जनताहरूको सन्तुष्टि र स्वामित्व बोध सहित पारदर्शी, सहभागितामूलक, समावेशीमूलक र परिणाममुखी आवधिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नमा सहयोग पुऱ्याउनु ।
- २) गाउँ विकास समिति क्षेत्रमा विकास निर्माण, आधारभूत सेवा प्रवाह एवं आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशील निकाय/संस्थाहरूबीच संस्थागत समन्वय तथा सहकार्यको प्रवर्द्धन गर्न गा.वि.स.लाई सहयोग पुऱ्याउनु ।
- ३) विकास र निर्माण कार्यका लागि हाल प्राप्त भईरहेको साधन र श्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै थप श्रोत र साधनहरूको खोजीमा गा.वि.स.को अग्रसरता बढाउनमा सहयोग पुऱ्याउनु ।

१.५ गाउँ विकास आवधिक योजनाको तयारी विधि

गाउँ विकास आवधिक योजनाको निर्माण ३ चरणमा भएको छ । **तयारी चरण** अन्तर्गत सरोकारवालाबीच सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने विषयमा छलफल र सरोकारवालाहरूबीच समझदारी पत्र निर्माण गरिएको थियो । **विकास चरणमा** समावेशी योजना तर्जुमा समिति गठन तथा समितिलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम, आधारभूत सुचनाहरू सङ्कलन, विश्लेषण, आवश्यकता र अवसरहरू पहिचान एवं प्राथमिकता निर्धारण गरी साङ्केतिक योजना छनौट गरी दस्तावेजको तयार गरियो । **कार्यान्वयन चरणमा** यस दस्तावेजलाई गा.वि.स. परिषद्बाट अनुमोदन गरी कार्यान्वयन गरिने छ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई विशेष जोड दिइने छ ।

१. ६ गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाको सीमा

गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमाका सीमाहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- १) गा.वि.स.को आवधिक योजना निर्माण गर्ने प्रक्रियामा केही सरोकारवालाहरूको उपस्थिति नभएको हुँदा कतिपय क्रियाकलापहरूमा प्राप्त दोश्रो सुचनाको आधारमा उल्लेख गरिएको छ ।
- २) गा.वि.स.मा कार्यरत सबै सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको कार्यशाला गोष्ठीमा प्रतिनिधिहरूको उपस्थिति नभएको हुँदा कार्यक्रम तथा आयोजनाको लगानी गर्ने वा कार्यान्वयन निकायको रुपमा छुट हुन सक्दछ ।
- ३) आवधिक योजनामा साधन र श्रोतको लेखाजोखा गर्दा गा.वि.स. बाहेक अन्य निकायहरूको श्रोतको प्रक्षेपण यकिन हुन नसकेकाले अनुमानित बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
- ४) प्रक्रियागत रुपमा योजना निर्माण गर्नुपर्ने भएकोले कतिपय सुचनाहरू प्राप्त हुन नसकेकाले विगतका सुचनालाई आधार मानी योजनाहरूको छनौट गरिएको छ ।
- ५) गा.वि.स.को पार्श्वचित्रमा उल्लेखित सुचना मध्य कतिपय अधूरा, अपूरा र कतिपय उपलब्ध नभएकाले अन्य श्रोतबाट लिइएको वा छुट भएको हुन सक्छ । जनसङ्ख्यालाई २०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार औसत मानेर राखिएको छ ।
- ६) गा.वि.स.को क्षमताभन्दा बाहिरको जिल्ला स्तरीय वा केन्द्रीय तवरको संयोजन तथा लगानीबाट कार्यान्वयन हुने योजनाहरूको बजेट आवधिक योजनाको बजेट विवरणमा समावेश गरिएको छैन ।
- ७) कतिपय सुचना, अवस्था चित्रण र भावी सोंच तथा श्रोत आवश्यकता र अवसर पहिचानका आधारमा राखिएको र जिल्ला तथा गा.वि.स.को पार्श्वचित्रमा उल्लेखित सुचनाबीच अन्तरविरोध देखिन सक्छ ।
- ८) शिक्षा, खानेपानी, महिला तथा बालबालिका, कृषि, पशु, वन, गरिवी निवारण, कृषि/ग्रामीण सडक तथा पुल जस्ता क्षेत्रगत विकासमा संलग्न लगायत कतिपय निकायहरूले जिल्लास्तरमा तर्जुमा गर्ने गा.वि.स. केन्द्रित कार्यक्रमहरू सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तरगत बस्तीस्तरबाट आएका मागहरू सम्बोधन गर्ने भएकाले कार्यक्रम र बजेटमा समावेश गरिएको छ ।

२. गाउँ विकास समितिका समस्या, अवसर र चुनौतीहरू

गाउँ विकास आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा वडा र बस्तीस्तरमा अध्ययन गर्दा देखिएका समस्या, अवसर र चुनौतीहरू देहाय बमोजिम छन्:

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
१.	आर्थिक विकास			
१.१	कृषि	<ul style="list-style-type: none"> - धेरै ठाउँमा सिंचाइको अभाव - जमिनको बढि भिरालोपना - जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरू - गुणस्तरीय बीउबिजनको अभाव एवं स्थानीय बीउको संरक्षण नहुनु - मल, बीउ समयमा पाइँदैन - कृषिमा आधुनिक, नयाँ र उन्नत तालिम, प्रविधि छैन - उन्नत जातका पशुपालन र पर्याप्त चरण एवं पोषणको अभाव - कृषि प्रसार सेवाको कमी - कृषि तथा गैरकृषि उपजहरूको बजार व्यवस्थापनको अभाव - गोठेमल सुधार तथा जैविक विषादी तालिम तथा प्रविधिको कमी - कृषिमा आधारित सहकारीहरूको प्रवर्द्धन हुन नसकेको - बालीमा रातो कमिलाले दुःख दिन्छ - जिल्लास्तरबाट यो गा.वि.स.को विषयमा खास ध्यान जाँदैन 	<ul style="list-style-type: none"> - वडा नम्बर १, ४, ६, ७ र ८ मा पानीका श्रोतहरूको उपलब्धता - जलवायु परिवर्तन अनुकूल योजना तयारी चरणमा - वृक्षारोपण गर्न सकिने - कृषि क्षेत्रको विकासमा विभिन्न संघसंस्था एवं स्थानीय निकायहरूको जोड, सरोकार एवं संस्था लगानीमा वृद्धि - उन्नत जातका घाँसहरू प्रवर्द्धन तथा चरण क्षेत्र विकास तथा बिस्तार गर्न सकिने - स्थानीयस्तरमा मासुको माग बढिरहेको छ - कृषि प्रसार सेवाहरूलाई बिस्तार गर्न सकिने - संयन्त्रहरू भएको - बजारमुखी उत्पादनमा कृषकहरूको अग्रसरता बढाउन सकिने - प्राङ्गारिक उत्पादनमा जोड दिन सकिने - कृषि उपजहरूको लागि बजार सञ्जालको विकास गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तनको असर - सिंचाई कार्यालय नहुनु - ठूला सिंचाइ आयोजनाहरू कार्यान्वयनमा श्रोतको कमी - कृषिमा एकीकृत अनुदान नीतिको अभाव - मौसमी बसाइँसराई - नियमित यातायात सञ्चालनमा कमी - राजनीतिक अस्थिरता - पकेट क्षेत्र र सेवा केन्द्र पर्याप्त हुन नसक्नु - समुदायमा श्रोत व्यक्ति बारे न्यून जानकारी
१.२	गैरकृषिमा आधारित (सीप तथा रोजगारी)	<ul style="list-style-type: none"> - दक्ष जनशक्तिको अभाव - बेरोजगारी - घरेलु उद्योगको स्थापना हुन नसक्नु - तालिमका अवसर छैनन् - परम्परागत सीप विस्थापनको जोखिममा छ। 	<ul style="list-style-type: none"> - युवा स्व:रोजगार कोष कार्यान्वयन - दक्ष जनशक्ति उत्पादनमा सहयोग गर्ने संघसंस्थाहरूको क्रियाशीलता र समुदायको माग गर्ने क्षमता बढिरहेको - स्थानीय कृषि तथा गैरकृषि जन्य कच्चा 	<ul style="list-style-type: none"> - ठोस योजना, सरोकार र लगानीको लागि अनुकूल वातावरणको अभाव - सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुन नसक्नु - राजनीतिक

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
			पदार्थहरूको पर्याप्त उपलब्धता - सडक सञ्जाल र बजार बिस्तार भईरहेको	अस्थिरता - नियमित यातायात सञ्चालनमा कमी - घरेलु समितिमा श्रोतको अभाव
१.३	वन तथा वातावरण	- वातावरण संरक्षणका क्रियाकलापहरूको कमी (वृक्षारोपण, भू-क्षय, आगजनी नियन्त्रण) - चट्याङको डर छ - वन फँडानी भईरहेको छ - जमिनको बढि भिरालोपना - जलवायु परिवर्तनको उच्च जोखिम तथा नकारात्मक असर - वन क्षेत्रको संरक्षण एवं सम्बर्द्धनमा कमी - सरकारी वन सामुदायिक वनको रूपमा व्यवस्थित रूपमा विकास नहुनु - वन तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको दीगो सङ्कलन, संरक्षण र बजार व्यवस्थापनको अभाव	- वन विकास कार्यक्रमप्रति संघसंस्था तथा स्थानीय निकायहरूको क्रियाशीलता र समुदायको सरोकार बढाउन सकिने - समुदायलाई सशक्त बनाउँदै सरकारी वनलाई सामुदायिक वनमा हस्तान्तरण गर्न सकिने - कार्वन व्यापारमा संलग्न हुन सक्ने सम्भावना - बजार सुचना प्रवाहमा स्थानीय सञ्चार माध्यमसँग सहकार्य गर्न सकिने सम्भावना - व्यक्तिगत एवं सामुदायिक नर्सरीहरू प्रवर्द्धन गर्न सकिने - बाटुले बजारलाई जरिवुटी सङ्कलन गर्ने प्रमुख केन्द्रको रूपमा विकास गर्न सकिने	- नीतिगत पारदर्शीता एवं कार्यान्वयनको अभाव - वन क्षेत्रको अतिक्रमण - डढेलो - माउबोटको संरक्षण नहुनु - लोपोन्मुख वनपैदावारको संरक्षण नहुनु - सरकारी वन नीति र कार्यान्वयनको अवस्था जनमुखी बन्न नसक्नु - सम्भाव्यता र अवस्था अध्ययन तथा विश्लेषण नहुनु
२.	सामाजिक विकास			
२.१	शिक्षा	- नियमित र गुणस्तरीय शिक्षण सिकाइको कमी - धेरै शिक्षक शिक्षकाहरूमा दक्षता र इमान्दारिताको अभाव - विद्यालयहरूको व्यवस्थापन कमजोर छ - आवश्यक दरबन्दीको अभाव - पुस्तकालय, शैक्षिक सामग्री र विज्ञान प्रयोगशालाको कमी - कक्षाकोठा, स्वच्छ खानेपानी तथा शौचालयको कमी - पूर्वाधार योजना छनौटमा न्याय देखिदैन - प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र र साक्षरता कक्षा राम्ररी चलेका छैनन् - श्रोतव्यक्ति र वि.नि.को	- शिक्षाको नीतिमा अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकिने - असल शासन क्लबहरूको प्रवर्द्धन - शिक्षा क्षेत्रको लगानीमा वृद्धि - सर्वपक्षीय सरोकार बिस्तारै बढ्दैछ - सञ्चार माध्यममा समस्या बारे सुचना र अवस्था बारे बहसको शुरुवात - समुदायलाई जिम्मेवार, सहज, सशक्त र जवाफदेही बनाउन सकिने - सुचना प्रवाह र सार्वजनिक सुनुवाई तथा परीक्षण - सकारात्मक एवं उत्प्रेरक	- शिक्षा नीति, योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनमा राजनीतिक र पेशागत सङ्गठनको अस्वाभाविक एवं अनुचित हस्तक्षेप - जथाभावी विद्यालय खोल्ने प्रवृत्ति - नीति निर्माण प्रक्रियामा नागरिक समाजको न्यून सहभागिता - शिक्षक, श्रोत व्यक्ति र कर्मचारीमा दक्षता र इमान्दारिताको अभाव - शैक्षिक प्रशासन र

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
		<ul style="list-style-type: none"> सक्रियता न्यून छ - साक्षरता न्यून छ - दलित र अन्य छात्रवृत्ति समयमा वितरण हुँदैनन् 	नीतिहरूको अवलम्बन	योजनामा भ्रष्टाचार र दण्डहीनता
२.२	स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> - पानीजन्य सरुवा रोगहरू - दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरूको कमी र गाउँमा नबस्ने - भौतिक पूर्वाधारहरू कमी र उपकरणहरूको अपर्याप्तता - गुणस्तरीय र पर्याप्त औषधी र सामग्रीहरूको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> - स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानीमा वृद्धि - स्थानीय सञ्चार माध्यमको सहकार्यमा सचेतनामुलक कार्यहरू गर्न सकिने - स्वास्थ्यकर्मीहरूको संख्या र क्षमतामा वृद्धि गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - रोगको महामारी - दक्ष स्वास्थ्यकर्मी सुगम क्षेत्रमा केन्द्रित - अनुगमन संयन्त्र प्रभावकारी छैन - दण्डहीनता - उत्प्रेरणा र क्षमता विकास नहुनु - राजनीतिक हस्तक्षेप
२.३	दलित, महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध, युवा, द्वन्द्वपीडित	<ul style="list-style-type: none"> - दलित र गैरदलित तथा दलित दलितबीच जातीय विभेद - धेरै युवाहरू बेरोजगार वा अर्धबेरोजगार छन् - वडा नम्बर १, ३, ४, ७, ८ मा लक्षित केन्द्रित कार्यक्रमको लाभ नपुगेको - प्रजनन् स्वास्थ्य, छाउपडी तथा पाठेघर खस्ने समस्या - धेरै बालबालिका कुपोषित छन् - बालमैत्री सुशासन कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनको कमी - फरक क्षमता (अपाङ्ग), असहाय र वृद्ध लक्षित कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनको कमी - द्वन्द्व पीडित लक्षित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनको कमी - युवा मूल प्रवाहीकरण हुन नसक्नु - पञ्जिकरण कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी - स्थानीय तहमा नीतिहरूको बारेमा अनभिज्ञता - धेरै अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, टुहुरा बालबालिका, एकल महिला र बेरोजगार युवाहरूको 	<ul style="list-style-type: none"> - गाउँ विकास समिति अनुदान कार्यविधि २०६७ - लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण नीति २०६६ - छाउपडी रोकथाम नीति - जाजरकोट जिल्लाको बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति र कार्यान्वयन कार्यविधि २०६९ - सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यविधि - विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रमहरू - नेपाल सरकारको युवा स्व:रोजगार, क्षमता विकास र परिचालन तथा खेलकुद विकास सम्बन्धी नीति - नेपाल सरकारको राहत, पुननिर्माण तथा पुनर्स्थापना सम्बन्धी नीति 	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय तहमा नीति, कार्यक्रम तथा योजना न्यून हुनु तथा भएकाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अनुगमनको अभाव - वित्तीय तथा मानवीय श्रोत न्यून हुनु - स्थानीय स्तरमा कार्यरत सरोकारवालाहरूको नीतिगत जवाफदेहीता र पुरानो कार्य संस्कृति - दण्डहीनता - बालविवाह - बहुविवाह - उच्च प्रजनन् दर - दलित तथा महिला केन्द्रित कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
		जीवन जोखिममा छ		
२.४	सामुदायिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक पूर्वाधारहरू न्यून छन् - मर्मत सम्भार नभएकाले अव्यवस्थित र क्षतिग्रस्त - सरसफाइ छैन - गा.वि.स.को केन्द्रमा मात्र ध्यान दिने गरेका 	<ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक पूर्वाधार विकासमा प्राथमिकता दिने कानूनी व्यवस्था - स्थानीय स्तरमा समेत श्रोत विद्यमान रहेको - सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूमा लगानीका लागि श्रोत वृद्धि भईरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक भवनहरूको संरक्षण र दीगो व्यवस्थापन गर्न नसक्नु - समुदायको अपनत्व स्थापित गर्न नसकिनु - स्थानीय श्रोतहरू पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा बढि केन्द्रित - मर्मत सम्भार गर्ने ठोस योजना नहुनु
३.	जलश्रोत विकास तथा विद्युतीकरण			
३.१	जलश्रोत विकास	<ul style="list-style-type: none"> - खानेपानीको अपर्याप्तता - खानेपानी योजनाको मर्मत सम्भार नभएको, कमजोर व्यवस्थापन - मूल संरक्षणको अभाव - सार्वजनिक शौचालयको अभाव तथा व्यक्तिगत शौचालयको कमी - सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक क्रियाकलापहरूको कमी - सिंचाइ योजनाहरूको मर्मत सम्भारको कमी - सिंचाइ सुविधा अपर्याप्त 	<ul style="list-style-type: none"> - पानीका श्रोतहरूको उपलब्धता - सानो मर्मत सम्भारले धेरै लाभ दिन सक्ने - स्थानीय श्रोत साधनहरूको उपयोग गर्न सकिने - ठूलो सिंचाइका लागि केन्द्रिय योजनाको लागि पहल गर्न सकिने - स्थानीय संघसंस्था तथा सञ्चार माध्यमहरूसँग सहकार्य गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तन - पानीका मुहान ३ महिना सुक्ने गरेका
३.२	विद्युत	<ul style="list-style-type: none"> - जलविद्युत सुविधा नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> - नवीकरणीय उर्जा बिस्तारको सम्भावना (अनुदान नीति) - वडा नम्बर १, ३, ४, ५, ७, ८ र ९ मा लघु जलविद्युतको सम्भावना 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तन - ठूलो आयोजनाको लागि श्रोतको अभाव - समुदायको अत्याधिक गरिबी
३.३	सुचना एवं सञ्चार	<ul style="list-style-type: none"> - फोनको सुविधा नियमित नभएको तथा अपर्याप्तता (मौसममा/सोलारमा निर्भर) - इमेल इन्टरनेटहरूको सेवा सुविधा नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> - निजी क्षेत्रका सेवा प्रदायकहरूबाट सेवा बिस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> - विद्युत आपूर्ति - यातायात
४.	यातायात पूर्वाधार			
४.१	सडक तथा भोलुङ्गे पुल	<ul style="list-style-type: none"> - स्थानीय सडकहरूको (कृषि सडक तथा जिल्ला सञ्जाल सडक) बिस्तार तथा मर्मत सम्भारमा कमी - घोडेटो गोरेटो बाटोको अवस्था कमजोर एवं सुधार 	<ul style="list-style-type: none"> - सरकारी तथा अन्य दातृ निकायहरूको लगानीका लागि प्राथमिकता क्षेत्र - स्थानीय श्रोत साधनहरूको उपयोग गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> - राजनीतिक दबाव - बदलिंदो राजनीतिक परिवेशमा दातृ निकायहरूको प्राथमिकता क्षेत्रमा परिवर्तन

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरु	मुख्य समस्याहरु	अवसरहरु	चुनौतीहरु
		<ul style="list-style-type: none"> नभएको - विभिन्न स्थानमा भोलुङ्गे पुलको अभाव - भएका भोलुङ्गे पुलको मर्मत सम्भारमा कमी 		<ul style="list-style-type: none"> - टाँठाबाठा, राजनीतिक कार्यकर्ता र ठेकेदारहरु उपभोक्ता समितिमा हावी हुनु - जिल्ला परिषद्बाट माग सम्बोधन गराउन समुदायको पहुँच न्यून हुनु - कार्यान्वयन प्रक्रिया ढिला हुनु - सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा उपयुक्त स्थानको छनौट गर्दा द्वन्द्व हुनु
५.	सुशासन तथा अन्य			
५.१	सुशासन	<ul style="list-style-type: none"> - विषयगत/क्षेत्रगत नीति तथा योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमी - योजनाहरुको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने अभ्यासमा कमी - योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन प्रक्रिया समावेशी, पारदर्शीतामा कमी - विकासे सरोकार तथा साभेदार निकायहरुको जवाफदेहीतामा कमी - समुदायको सुचनाको पहुँचमा कमी - गा.वि.स.मा क्षमता विकासका क्रियाकलापहरुको कमी - गा.वि.स.बाट प्रदान गरिने सेवाहरुको प्रभावकारितामा कमी - योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सरोकारवालाहरुबीच समन्वय र सहकार्यको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> - विषयगत/क्षेत्रगत नीति तथा योजनाहरु अवलम्बन गर्न सकिने - आवधिक योजनाको माध्यमबाट एकीकृत रुपमा विकास साभेदारहरुसँग सहकार्य गर्न सकिने - सामाजिक परिचालकहरुको क्षमता अभिवृद्धि र एकीकृत रुपमा परिचालन गर्न सकिने - स्थानीय सञ्जाल, क्लब तथा सञ्चार माध्यमहरुसँग सहकार्य गर्न सकिने - सार्वजनिक सुनुवाइको थालनी - न्यूनतम शर्त मापन व्यवस्था - समष्टिगत तथा विषयगत रणनीतिक योजनाहरु 	<ul style="list-style-type: none"> - विभिन्न संघसंस्थाहरुको आ-आफ्नो नीति र कार्यशैली - गा.वि.स.को संस्थागत क्षमता - योजना कार्यान्वयनको अवस्था चिन्ताजनक - गा.वि.स.को कामको अपारदर्शीता - गा.वि.स. सचिवको अत्यधिक कार्यबोभ - न्यून क्षमता, इमान्दारिता र इच्छाशक्ति - राजनीतिक हस्तक्षेप - सरकारी पदाधिकारीहरुमा जवाफदेहीताको कमी - राजनीतिक सहकार्यको कमी - राजनीतिक अस्थिरता तथा दबाव
५.२	अन्य	<ul style="list-style-type: none"> - नयाँ खोज, अध्ययन अनुसन्धान र अनुसन्धानका सिकाईलाई योजनामा सम्बोधनको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> - आम्दानीका थप श्रोतहरु पहिचान गर्न सकिने - कृषि र अन्य प्राकृतिक श्रोतको उपयोगिता 	<ul style="list-style-type: none"> - श्रोत (लगानी तथा विषयगत विशेषज्ञ)

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्रहरू	मुख्य समस्याहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
			परिचालन सम्बन्धी अध्ययन गर्न सकिने	

३. गाउँ विकासका रणनीतिहरू

गाउँको समग्र विकासका लागि निम्न लिखित रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने छन्:

- क) कृषि, गैरकृषि, पशु विकास र वन क्षेत्रमा लगानी र सरोकार वृद्धि तथा सेवा प्रवाहमा सुधार गरी उत्पादन र स्व:रोजगार उन्मुख वातावरण निर्माणमा जोड दिइनेछ।
- ख) सार्वजनिक क्षेत्र/सहकारी क्षेत्रबीच साभेदारीको नीति अवलम्बन गर्दै आयमूलक र बजारमुखी उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिने र स्थानीय विकासका लागि आवश्यक सीपयुक्त मानव श्रोतको विकास एवं आपूर्तिमा जोड दिइनेछ।
- ग) जीवनोपयोगी र प्रभावकारी शिक्षण सिकाई तथा आधारभूत स्वास्थ्य पहुँचमा वृद्धि गरी लक्षित समुदायको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन पहल गरिनेछ।
- घ) जातीय र लैङ्गिक विभेद तथा महिला विरुद्धका हिंसालाई न्यून गर्न ठोस, संस्थागत र योजनावद्ध पहल गर्नुका साथै दलित, महिला, बालबालिका, असहाय, अपाङ्ग र वृद्धहरू केन्द्रित विशेष कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालनमा जोड दिइनेछ।
- ङ) सामुदायिक पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा संरक्षण गर्दै आधारभूत सुविधा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध गराउन जोड दिइनेछ।
- च) सिंचाई, विद्युत, खानेपानी र आधारभूत सरसफाईको अवस्थामा सुधार ल्याउन वैकल्पिक श्रोतहरू पहिचान गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ।
- छ) विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाह प्रक्रियामा सर्वपक्षीय सहमति र परामर्श लिइने तथा सुचनाको हक र पहुँचमा वृद्धि गर्न सार्वजनिक निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरिनेछ।
- ज) यातायात सुविधालाई सर्वसुलभ बनाउन प्राप्त साधन र श्रोतको परिचालन गर्दै स्थानीय सडक निर्माण, मर्मत सम्भार र भोलुङ्गे पुल निर्माण जस्ता कार्यमा उच्च स्तरको जनसहभागिता परिचालनमा जोड दिइनेछ।
- झ) संस्थागत सुशासन प्रवर्द्धनका लागि पारदर्शीता र जवाफदेहिता सहितको समावेशी विकासको आधार सुनिश्चित गर्न लक्षित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागितामा जोड दिइनेछ।
- ञ) सामाजिक समावेशीकरणको मर्मलाई सार्थक बनाउन विशेष व्यवस्था, आरक्षण, क्षमता विकास र सकारात्मक विशेष जस्ता विकल्पहरू सहित लक्षित वर्ग केन्द्रित स्थानीय श्रोतको परिचालन र प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ।
- ट) जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असर न्यून गर्दै दीगो भू-व्यवस्थापन, स्थानीय साधन र श्रोतहरू परिचालन गरी दीगो र वातावरण मैत्री विकास गर्न विशेष जोड दिइनेछ।
- ठ) बालमैत्री स्थानीय शासनलाई संस्थागत गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासनका सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकासका न्यूनतम सूचकहरू पूरा गर्न अथक प्रयत्न गरिनेछ।

- ड) पर्यटकीय र साँस्कृतिक महत्वका स्थल र क्षेत्रहरूको पहिचान गरी योजनावद्ध ढंगबाट संरक्षण, प्रचार-प्रसार तथा संरचनाको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ढ) विभिन्न सहयोगी निकायहरू मिलेर सन् २०१४ मा गा.वि.स. लाई खुल्ला दिसामुक्त र नवीकरणीय उर्जा तथा सुधारिएको प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउँदै सन् २०१५ मा घरभित्रको धुवाँ रहित घोषणा गरिनेछ ।
- ण) आफ्नो श्रोत साधनले नभ्याउने योजना तथा कार्यक्रमको स्वीकृति र कार्यान्वयनका लागि जिल्ला, क्षेत्रीय र केन्द्रीय निकायहरूको निरन्तर ध्यानाकर्षण गराइनेछ ।
- त) नवीकरणीय उर्जा तथा सुधारिएको प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउँदै विभिन्न सहयोगी निकायहरू मिलेर तेश्रो वर्ष मै गा.वि.स.लाई धुवाँ रहित बनाउन पहल गरिनेछ ।
- थ) गाउँ र समुदायको विकासका लागि योगदान दिने व्यक्ति र संस्थालाई सम्मान गर्ने परिपाटी थालिनेछ ।
- द) भ्रष्टाचार, जुवातास, अनियन्त्रित मदिरा, महिला विरुद्धका हिंसा, गुणस्तरहीन शिक्षण, विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थीको न्यून उपस्थिति, गाउँमा नबस्नेबाट विकास, अवसर र सेवा सुविधामा हस्तक्षेप, निर्णय प्रक्रियामा स्थानीय ठालूहरूको हाली मुहाली जस्ता समस्या, चुनौती र विसंगति हटाउने अभियान तथा नमूना कामको थालनी गरिनेछ ।

४. दीर्घकालीन सोंच, विशिष्ट उद्देश्य, विषयगत उद्देश्य र सूचकहरू

४.१ दीर्घकालीन सोंच

“सामाजिक एकता र स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन, आत्मनिर्भर, न्यायपूर्ण र गतिशील अर्छानीको निर्माण”

४.२ मुख्य उद्देश्य

दीगो, वातावरणमैत्री, योजनावद्ध र समावेशी विकास मार्फत समुदायको जनजीविकालाई सुनिश्चित गर्ने ।

४.३ विशिष्ट उद्देश्यहरू

- क) कृषि तथा वनजन्य उद्यम विकासबाट स्वःरोजगारी तथा आयका अवसर सिर्जना गरी आर्थिक तथा सामाजिक समुन्नतिमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- ख) गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक तथा सामाजिक पूर्वाधार सहितका कार्यक्रमहरूबाट लक्षित वर्गको वर्तमान सामाजिक अवस्थामा सुधार ल्याउने ।
- ग) जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असर न्यून गर्दै दीगो भू-व्यवस्थापन, स्थानीय साधन र श्रोतहरू परिचालन गरी खानेपानी तथा सरसफाई, सिंचाइ, विद्युत जस्ता सेवाहरूको पहुँचमा वृद्धि गराउने र पर्यटन क्षेत्रलाई आयआर्जनको आधार बनाउन जोड दिने ।
- घ) स्थानीय स्तरमा उपलब्ध साधन र श्रोतको उच्चतम परिचालन गरी स्थानीय सडक सञ्जाल निर्माण तथा विस्तार गर्दै यातायात लगायतका आधारभूत सेवाको पहुँचमा वृद्धि गराउने ।
- ड) समावेशीकरण, लैङ्गिक समानता, जवाफदेहीता तथा पारदर्शीता सहितको सुशासनलाई स्थानीय स्तरमा समेत सुनिश्चित गराउने ।

च) आफ्नो श्रोत साधनले सम्भव नहुने योजना तथा कार्यक्रमका हकमा सम्बन्धित निकायको ध्यानाकर्षण गराउन वैधानिक र वस्तुगत आधारको निर्माण गर्ने ।

४.४ विषयगत उद्देश्य र सूचकहरु

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरघुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
१. आर्थिक विकासका क्षेत्र				
उद्देश्य: कृषि, पशु, वन तथा घरेलु उद्योगको विकासबाट स्व:रोजगार सिर्जना गरी लक्षित समुदायको जीविकोपार्जन अनुकूल आम्दानीमा वृद्धि गराउने ।				
१.१ कृषिमा आधारित				
नगदेबाली प्रवर्द्धन (तरकारी/बीउ)	३० घरघुरी आलु १२ टन साग ६ टन टमाटर २ टन केराउ १ टन मूला ३ टन करेला १ टन बन्दागोभी १ टन	२५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । आलु १५ टन साग ८ टन टमाटर ३ टन केराउ १.२५ टन मूला ४ टन करेला १.२५ टन बन्दागोभी १.२५ टन थप नयाँ ५० घ.धु. नगदेबाली (भटमास ७ घ.धु., अदुवा ७ घ.धु. समेत १४) तथा ताजा तरकारी (आलु १० घ.धु., काउली १० घ.धु. र मूला/साग/केराउ १६ घ.धु. समेत ४२) गरी कुल ५० घ.धु. व्यवसायिक खेतीमा संलग्न भएका हुनेछन्	<ul style="list-style-type: none"> ▶ जि.वि.स.को प्रतिवेदन ▶ गा.वि.स.को प्रतिवेदन, जि.कृषि विकास का.को प्रतिवेदन ▶ पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च लगायत संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन 	राजनीतिक अस्थिरता बदलिंदो परिस्थितिमा प्राथमिकता परिवर्तन जलवायु परिवर्तनको उच्च जोखिम बीउबिजन तथा प्राविधिक परामर्शको उपलब्धता जमिनको भिरालोपना वित्तीय तथा मानवीय श्रोतको उपलब्धता मौसमी बसाइँसराई रोगकीराको महामारी
खाद्यान्नबाली	३५० घरघुरी धान २०० टन मकै २५० टन गहुँ ६७ टन कादो ३४ टन	धान २३० टन मकै २८८ टन गहुँ ७७ टन कादो ३९ टन थप १५० घ.धु.मा उन्नत जातको खाद्यान्नबालीहरु (८० मकै, ३० गहुँ र ४० धान) प्रवर्द्धन भई कुल उत्पादनमा १५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ ।		
फलफूल	२० घरघुरी सुन्तला ७ टन आलुबखडा ९ टन केरा १.५ टन कागती ०.४ टन	२५ प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ । सुन्तला ९ टन आलुबखडा ११ टन केरा २ टन कागती ०.५ टन		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरू		
		सूचकहरू	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
		३० घरधुरी (वडा नम्बर १ का ४, वडा नम्बर २ का ५, वडा नम्बर ३ का ५, वडा नम्बर ४ का ५, वडा नम्बर ५ का ४, वडा नम्बर ६ का ४, वडा नम्बर ७ का ५, वडा नम्बर ८ का ८ र वडा नम्बर ९ का १०) ले स्याउ, सुन्तला, ओखर, आरुबखडाका कम्तीमा १० बोट प्रति घरधुरीका दरले व्यवसायिक फलफूल खेती गरेका हुनेछन् ।		सकारात्मक र सहयोगी राजनीतिक वातावरण उच्च जन्म दर
पशु / पंक्षीपालन	२०० घरधुरी (परम्परागत)	५० घ.धु.ले व्यवसायिक रुपमा उन्नत जातका पशु/पंक्षी पालन गरेका हुनेछन् ।	जि.पशु सेवा का., संघसंस्थाहरूको प्रतिवेदन	युवाहरु विदेशिने प्रवृत्ति
कृषि प्रसार सेवा	१५० घरधुरी	१०० घ.धु.ले ४ जना स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरुबाट नियमित कृषि प्रसार सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	जि.कृषि विकास का., जि.पशु सेवा का., श्रोत व्यक्तिहरुको प्रतिवेदन	र बाध्यता कृषि, वन वातावरण समितिको क्रियाशीलता
स्थानीय श्रोत व्यक्ति /सामाजिक परिचालक विकास एवं परिचालन	४ जना (श्रोत व्यक्ति २, सा.प. २)			
कृषि तथा गैरकृषि उपजको बजार व्यवस्थापन एवं सुचनाको पहुँच	३० घरधुरी	२ वटा कृषि तथा वन उपज सङ्कलन केन्द्रमा थप १३० जना कृषकहरुले नियमित रुपमा कृषि तथा गैरकृषि उपजहरु बिक्री गरेका हुनेछन् ।	सङ्कलन केन्द्र र त्यसमा भएको रेकर्ड	
कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि र उत्पादन एवं व्यवसायिक योजना	३० घरधुरी	वडा नम्बर १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८ र ९ का थप २० जना कृषकहरुले कृषि, पशु तथा गैरकृषि उपजहरुको व्यवसायिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरेका हुनेछन् ।	व्यवसायिक योजना, संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन	
कृषि तथा पशु पालन सामग्रीहरुको पहुँच (मल, बीउ, विषादी, औजार, औषधी)	२० घरधुरी	वडा नम्बर २ र ४ मा २ वटा एग्रोभेटबाट थप ६० जना कृषकहरुले नियमित रुपमा गुणस्तरीय सेवाहरु प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	एग्रोभेटको रेकर्ड	

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी	५० घरधुरी	<ul style="list-style-type: none"> थप ७० घ.धु.मा गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी प्रवर्द्धन भएको हुनेछ। कृषि, वन वातावरण समिति गठन भएको र क्षमता विकास भई क्रियाशील भएको हुने छ। 	गा.वि.स./कृषि, वन तथा वातावरण समिति, जि.कृ.वि. का. र संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन	
कृषि तथा अन्य सहकारी प्रवर्द्धन	१ वटा (३० घ.धु.)	वडा नम्बर १ र ५ मा थप २ वटा कृषि सहकारी गठन सहित ३ वटा सहकारीहरुमा थप ९० घ.धु.हरु आवद्ध भएका हुनेछन्।	सहकारी र रेकर्डहरु	
१.२ गैरकृषिमा आधारित सीप एवं रोजगार				
परम्परागत सीप (आरन, गहना, जुता बनाउने)	१५ जना	परम्परागत सीपको संरक्षण गर्दै थप १५जनाले रोजगारमूलक सीप विकास तालिम प्राप्त गरी मासिक रु.४ हजार थप आमदानी गरेका हुनेछन्।	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक अस्थिरता बदलिंदो परिस्थितिमा प्राथमिकता परिवर्तन श्रोतको उपलब्धता
सीप विकास (इलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, सिकर्मी, डकर्मी, सिलाई-कटाई, सुधारिएको चुलो, कुक तथा जडिबुटी सङ्कलन आदि)	५ जना			
घरेलु तथा लघु उद्यम	छैन	सिस्तु र अल्लोको प्रशोधन जन्य कम्तीमा २ उद्योगको सम्भाव्यता अध्ययन भएको हुनेछ।		
ग्रामीण पर्यटन / पार्क / धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरु	३ वटा	वडा नम्बर ६, ७ र ८ का धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरुको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा प्रचार-प्रसार भएको हुनेछ।	गा.वि.स.को रेकर्ड	
वनजन्य उद्योगहरु	छैन	वडा नम्बर १ र वडा नम्बर ८ मा २ वटा वनजन्य उद्योगको सम्भाव्यता अध्ययन भएको हुनेछ।	जिल्ला वन कार्यालय, संघ-संस्था र गा.वि.स.को प्रतिवेदन	
१.३ वन तथा वातावरण				

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
वन क्षेत्र विकास (सामुदायिक, कवुलियती वन)	८ वटा	८ वटा सामुदायिक र २ वटा कवुलियती वन सहित जम्मा १० वटा वनहरुको संरक्षणका साथै १० हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षारोपण र १५ ठाउँमा भू-क्षय संरक्षणका कार्यहरु भएका हुनेछन् ।	जिल्ला वन कार्यालय, विभिन्न संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन, जि.वि.स.को रेकर्ड, स्थानीय रेडियो र सञ्चार माध्यम	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन मानवजन्य प्रकोपहरु
वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन (बाढी, पहिरो, भू-क्षय, आगजनी)	५०० घरधुरी (प्रभावित)			
गैह्रकाष्ठ वन पैदावार	५० घरधुरी	वडा नम्बर १ र ८ नम्बरका २ जडिबुटी नर्सरी स्थापना सहित ८ सामुदायिक/कवुलियती वनहरुमा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरुको दीगो व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना निर्माण र अभिमुखिकरण भई थप ३० घरधुरी यस क्षेत्रका गतिविधिहरुबाट आयआर्जनमा समाहित भएका हुनेछन् ।		
२. सामाजिक विकासका क्षेत्र				
उद्देश्य: गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक पूर्वाधार सहितका कार्यक्रमहरुबाट लक्षित वर्गको सामाजिक हैसियतमा गुणात्मक सुधार ल्याउने ।				
२.१ शिक्षा				
विद्यालय / क्याम्पस	१७ वटा	<ul style="list-style-type: none"> वडा नम्बर ४ र ९ का २ मा.वि., वडा नम्बर १, २, ६, ७ र ८ का ५ नि.मा.वि. र वडा नम्बर २ मा २, ३, ५, ६, ९ का ६ प्रा.वि. समेत जम्मा १२ वटा विद्यालयहरुमा खानेपानी, शौचालयको व्यवस्था सहित बालमैत्री क्रियाकलापहरु सञ्चालन भएका हुनेछन् । विद्यालय सुधार योजना निर्माण भई सोही अनुरूप शिक्षण सिकाई तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ । गा.वि.स. भरिबाट एस.एल.सी.परीक्षामा कम्तीमा प्रथम श्रेणी सहित उच्च अङ्क प्राप्त गर्ने १ छात्र र १ छात्रालाई गा.वि.स.को तर्फबाट सम्मान गरिनेछ । सबै परीक्षाहरु व्यवस्थित र मर्यादित रुपमा सञ्चालन हुनेछन् । 	गा.वि.स., जि.शिक्षा का., विद्यालयहरु, संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक दल, शिक्षकका पेशागत सङ्गठन र अन्य शक्ति केन्द्रहरुको अनुचित हस्तक्षेप श्रोतको पर्याप्तता दक्ष र इमान्दार
विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार/ मर्मत (भवन, शौचालय, खानेपानी, शिक्षण सिकाइ, कुशल व्यवस्थापन, सकारात्मक वातावरण निर्माण)	५ वटा			
साक्षरता प्रतिशत	३९ प्रतिशत	साक्षरता थप ११ प्रतिशतले वृद्धि भई ५० प्रतिशत भएको हुनेछ ।		
बाल विकास र अनौपचारिक शिक्षा		घरेलु महिला केन्द्रित अनौपचारिक शिक्षाका लागि गृहिणी विद्यालय सञ्चालन गर्ने र बालविकास केन्द्रका भवन निर्माण गर्दै जाने		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
शिक्षक/शिक्षिका (प्रा.वि., नि.मा.वि., मा.वि., उ.मा.वि.)	२१ जना	<ul style="list-style-type: none"> गुणस्तरीय शिक्षाका लागि २ पुस्तकालय र सबै १२ वटा विद्यालयहरुमा अन्य आधारभूत सामग्रीहरुको व्यवस्था भएको हुनेछ। विद्यार्थी र शिक्षक शिक्षिकाको नियमित उपस्थिति दर बढ्ने छ। 		जनशक्तिको अभाव
शैक्षिक सामग्री (कम्प्युटर, पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला)	-			
२.२ स्वास्थ्य				
उप स्वास्थ्य चौकी /स्वास्थ्य चौकी/ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र /क्लिनिक / प्रसुति गृह, सेवा प्रवाहको गुणस्तर सुधार, क्रियाशीलता	वडा नम्बर ६ मा उपस्वास्थ्य चौकी छ तर सेवा गुणस्तरीय छैन	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुधार, विस्तार र श्रोत साधनको व्यवस्थापन भई गा.वि.स.का ६० प्रतिशत मानिसहरुले सर्वसुलभ तरिकाले एकीकृत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्। उपस्वास्थ्य चौकीमा प्रसुति गृह सञ्चालन भएको हुनेछ। टापुचौरमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ। 	जि.स्वास्थ्य का., संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> श्रोतको पर्याप्तता रोगको महामारी उच्च जन्मदर
स्वास्थ्यकर्मी (स्वास्थ्य स्वयं सेविका, गा.स्वा. का., मा.शि.स्वा. का./अहेब)	१३ जना	<ul style="list-style-type: none"> २५ प्रतिशतले बालमृत्यु दरमा कमी आएको हुनेछ। ५० प्रतिशत महिलाहरुले प्रजनन सेवा र शत प्रतिशत बालबालिकाहरुले सबै किसिमका खोपहरु प्राप्त गरेका हुनेछन्। खोप सेवाको पहुँच शत प्रतिशत बालबालिकामा पुगेको हुनेछ। 		
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरु (भिटाभिन ए पोलियो, हेपाटाइटिस बी, खोपहरु)	नियमित			
एच.आई.भी.	छैन	एच.आई.भी. एडस बारे २२५ घरधुरीमा सचना पगेको हुनेछ।		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
एड्स				
महिला प्रजनन् स्वास्थ्य	न्यून सूचना, न्यून सरोकार	<ul style="list-style-type: none"> ▶ प्रजनन् उमेर पुगेका महिला तथा पुरुषहरुलाई चेतनामूलक सुचनाहरु प्रवाह भई वर्तमान स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ । ▶ महिला प्रजनन् स्वास्थ्य अधिकारका सवालहरु जिल्ला तथा गा.वि.स. स्तरका योजनामा समावेश हुन थाल्ने छन् । 		
छाउपडी प्रथा	न्यून			
पाठेघर खस्ने समस्या	प्रजनन् उमेरका १ तिहाइ महिलामा	<ul style="list-style-type: none"> ▶ परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्नेको संख्या २५ प्रतिशतले बढेको हुनेछ । 		
परिवार नियोजनका साधन प्रयोग	१५ प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> ▶ छाउपडी प्रचलनको पूर्ण अन्त्य भएको हुनेछ । ▶ पाठेघर खस्ने समस्या १ तिहाइले घट्नेछ । 		
२.३ दलित, महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध				
दलित केन्द्रित क्रियाकलापहरु (के-के)	५० घरधुरी	<ul style="list-style-type: none"> ▶ थप ८० दलित घरधुरीहरुको सशक्तीकरणका साथै श्रोतहरुको पहुँचमा वृद्धि भई आय तथा सीपमूलक क्रियाकलापहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ गा.वि.स., संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ राजनीतिक दबाव ▶ श्रोतको पर्याप्तता
महिला केन्द्रित क्रियाकलापहरु	१५४ घरधुरी	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ९४ घरधुरीका महिलाहरुको सशक्तीकरणका साथै श्रोतहरुको पहुँचमा वृद्धि भई आय तथा सीपमूलक क्रियाकलापहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् । ▶ कम्तीमा एउटा गाउँ जुवातास मुक्त गाउँको रुपमा घोषणा भएको हुनेछ । ▶ कम्तीमा एउटा गाउँ मदिरा निषेधित गाउँको रुपमा घोषणा भएको हुनेछ । ▶ कम्तीमा एउटा गाउँ लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँको रुपमा घोषणा भएको हुनेछ । 		
बालमैत्री क्रियाकलापहरु (बालबचाऊ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता, संस्थागत क्षमता विकास तथा पूर्वाधार निर्माण)	न्यून	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ८० प्रतिशत बालबालिकाहरुले बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०६८ मा उल्लेख भए अनुसारको सेवाहरु प्राप्त गरेका हुनेछन् । ▶ बालविवाहको संख्यामा ३० प्रतिशतले कमी आएको हुनेछ । ▶ निकृष्ट प्रकारको बालश्रम दर ३० प्रतिशतले घटेको हुनेछ । ▶ संस्थागत क्षमता विकास भई सार्वजनिक जीवनमा प्रतिनिधित्व, सहभागिता र पहुँच बढेको हुनेछ । 		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध केन्द्रित क्रियाकलापहरु	छैन	<ul style="list-style-type: none"> युवा स्वरोजगार, क्षमता विकास तथा खेलकुद विकास सम्बन्धी कम्तीमा १० क्रियाकलापहरु (खेलकुद विकास समिति गठन, आधारभूत कम्प्युटरशिक्षा, सहकारिता, खानेपानी तथा सरसफाइ, प्लम्बिङ तथा खानेपानी मेकानिक्स, सिकर्मी डकर्मी, विद्युत वायरिङ्ग, भलिबल मध्य १० वटा गतिविधिहरु) सञ्चालन भई युवाहरु लाभान्वित भएका हुनेछन् । १ वर्षमा कम्तीमा १ पटक गा.वि.स. स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना हुनेछ । लक्षित वर्गका कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएका हुनेछन् । कम्तीमा १५ जनाले सीप विकास प्रशिक्षण लिई कम्तीमा १० जनाले आयआर्जनको काम शुरु गरेका हुनेछन् । 	जि.वि.स., गा.वि.स., संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन, गै.स.स. महासंघ र खेलकुद विकास समितिको प्रतिवेदन	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक दबाव आर्थिक श्रोतको पर्याप्तता श्रोत व्यक्तिको उपलब्धता
द्वन्द्व पीडित केन्द्रित क्रियाकलापहरु (राहत वितरण समेत)	छैन			
घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, बसाइँसराइ, विवाह)	५४९ जना			
वृद्धाश्रम, अपाङ्ग, असहाय, पुनर्स्थापना केन्द्रहरु	छैन			
२.४ सामुदायिक पूर्वाधार				
सामुदायिक / गा.वि.स. भवन	छैन	<ul style="list-style-type: none"> २ वटा सङ्कलन केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन भई कृषक तथा उपभोक्ताहरुले लाभ पाएका हुनेछन् । एउटा वृद्धाश्रम केन्द्र बनेर कम्तीमा १० जनाले आश्रय पाएका हुनेछन् । सभा हल सहितको गा.वि.स.को कार्यालय बनेको हुनेछ । गा.वि.स.को तर्फबाट ३ स्थानमा स्वागत द्वार राखिने छ । पञ्जिकरण कार्य नियमित र व्यवस्थित हुने छ । 	जि.वि.स., गा.वि.स., संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन, गै.स.स. महासंघ र खेलकुद विकास समितिको प्रतिवेदन	जि.वि.स., गा.वि.स., संघसंस्थाहरुको प्रतिवेदन, गै.स.स. महासंघ र खेलकुद विकास समितिको प्रतिवेदन
२ वटा कृषि तथा गैरकृषि उपज सङ्कलनकेन्द्र निर्माण				
एउटा वृद्धाश्रम केन्द्र निर्माण				
३ स्थानमा स्वागत द्वार निर्माण				
३. जलश्रोत विकास र विद्युतीकरण				
उद्देश्य: स्थानीय साधन र श्रोतहरुको समुचित परिचालन गरी खानेपानी तथा सरसफाई, सिंचाई, विद्युत जस्ता आधारभूत सेवाहरुको पहुँचमा वृद्धि गराउने ।				
३.१ जलश्रोत विकास				
सुरक्षित खानेपानी	२५० घ.धु.	<ul style="list-style-type: none"> ६ वटा नयाँ योजनाबाट थप ३०० घरधुरीहरुले सुरक्षित खानेपानी प्राप्त 	जि.वि.स., खानेपानी,	श्रोतको

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरू		
		सूचकहरू	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
(पाइप, ढुङ्गेधारा, पँधेरा, आकाशे पानी सङ्कलन)		गरेका हुनेछन् ।	रेडक्रस, गा.वि.स., संघसंस्थाहरूको प्रतिवेदन	उपलब्धता ► ठूला योजनाहरू समयभित्र सम्पन्नको समयावधि
सरसफाई (शौचालय निर्माण, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई)	२५० घ.धु.	► थप ४०७ घरधुरीमा पक्की शौचालय निर्माण भई खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको हुनेछ ।		
चेतनामूलक कार्यक्रमहरू	६५७ घ.धु.			
सिंचाई (कुलो / नहर, प्लाष्टिक पोखरी)	३ योजना (१०० घ.धु.)	वडा नम्बर १, ७ र ८ मा थप ३ वटा सिंचाई योजना निर्माण भई थप १०० घरधुरीको १६० रोपनी क्षेत्रफल सिंचित भई उत्पादनमा २० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ ।	जि.कृषि विकास का., गा.वि.स., संघसंस्थाहरूको प्रतिवेदन	
सिंचित क्षेत्रफल	३०४ रो.			
३.२ विद्युत				
जलविद्युत/पेल्ट्रिक सेट	छैन	वडा नम्बर १, २ र ५ समेटिने गरी १, वडा नम्बर ७, ८ र ९ समेटिने गरी १ तथा वडा नम्बर ३, ४ र ६ समेटिने गरी १ समेत जम्मा ३ जलविद्युत योजनाबाट ३०० र वडा नम्बर ५, ७ र ८ मा ३ वटा पेल्ट्रिक सेटबाट ३० घरधुरीले नियमित रूपमा विद्युत सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।	विद्युत का., गा.वि.स., संघसंस्थाको प्रतिवेदन	
नवीकरणीय उर्जा (सौर्य/वायु/गोबर ग्याँस)	१५० घरधुरी			
३.३ सुचना एवं सञ्चार				
टेलिफोन / मोबाइल	१६० घ.धु.	४५० घरधुरीहरूको टेलिफोन/मोबाइल सेवामा पहुँच पुगेको हुनेछ ।	गा.वि.स., दूर सञ्चार, संघसंस्थाहरूको प्रतिवेदन	
रेडियो/पत्रपत्रिका	७० घ.धु.			
४. यातायात पूर्वाधार क्षेत्र				
उद्देश्य: स्थानीय साधन र श्रोतको परिचालन गरी यातायातको पहुँचमा वृद्धि गराउने ।				
४.१ सडक तथा भोलुङ्गे पुल				
सडक (पक्की, छैन)	छैन	► ढिमे गा.वि.स.को वडा नं. ३ सँगको सीमानाबाट पैक व्याउलीढङ्गा जाने	सडक विभाग, जि.वि.स. र	श्रोतको

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
ग्राबेल, कच्ची) भोलुङ्गेपुल, पक्की पुल, तुइन	४ वटा	सडकमा जोडिने सडक निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन भएको हुनेछ । ▶ ढिमे गा.वि.स.को वडा नम्बर १ बाटुले यस गा.वि.स.को देखि ९, ८, ७ र ५ सम्म कच्ची सडक निर्माणको काम शुरु भएको हुनेछ । ▶ पजारुदेखि टालेगाउँ हुँदै यस गा.वि.स.सम्म चक्रपथको सम्भाव्यता अध्ययन भएको हुनेछ । ▶ वडा नम्बर ५ र २ बीच १, वडा नम्बर ६ र ७ बीच १, वडा नम्बर १ र टालेगाउँबीच १, वडा नम्बर ३ र ४ बीच १ तथा वडा नम्बर २ र ३ बीच १ समेत ५ वटा मध्य २ वटा निर्माण भई ६० प्रतिशत जनतालाई यातायात र आवागमनमा सहजता भएको हुने र ३ वटाको प्रक्रिया अगाडि बढेको हुनेछ ।	गा.वि.स.को प्रतिवेदन	उपलब्धता, सर्वपक्षीय सहमति र सहकार्य
५. सुशासन तथा अन्य				
उद्देश्य: समावेशीकरण, लैङ्गिक समानता, क्षमता विकास र जवाफदेहीता तथा पारदर्शीता सहितको संस्थागत सुशासन सुनिश्चित गराउने ।				
५.१ सुशासन				
विषयगत/क्षेत्रगत योजनाहरु निर्माण एवं कार्यान्वयन	प्रोफाइल मात्र छ	३ वटा विषयगत योजना निर्माण भई प्राथमिकतामा परेका कम्तीमा ५० प्रतिशत क्रियाकलापहरु गा.वि.स.को वार्षिक योजनामा आई कार्यान्वयन भएका हुनेछन् ।	▶ गा.वि.स.को वार्षिक योजना	▶ राजनीतिक अस्थिरता
आवधिक योजनाको नियमित अनुगमन तथा समीक्षा	छैन	▶ हरेक कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक सुनुवाई, समीक्षा र लेखा परीक्षण एवं प्रभावकारी अनुगमन भएको हुनेछ । ▶ सरोकारवालाहरुको क्षमता विकास भई उच्च स्तरको राजनीतिक सहकार्यको विकास हुनेछ ।	▶ परिषद्को निर्णय ▶ अनुगमन प्रतिवेदन	▶ श्रोतको उपलब्धता
सार्वजनिक सुनुवाई एवं लेखापरीक्षण	शुरुवात छ		▶ वैठक निर्णय ▶ सार्वजनिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन	▶ सामाजिक सुरक्षा ▶ गा.वि.स.मा सचिवको उपस्थिति
स्थानीय संस्थामा लक्षित समुदायको पहुँचमा वृद्धि (सामुदायिक संस्था, सञ्जाल, क्लब, उ.स.)	सीमित मात्रामा छ	दलित, महिला एवं बालबालिकाहरुको निर्णय प्रक्रिया र कार्यकारिणी समितिमा क्रमशः २५, ३५ र ५ प्रतिशत अर्थपूर्ण सहभागिता भएको हुनेछ ।		
स्थानीय	प्रभावकारी छैन	गा.वि.स.को अनुदान कार्यविधि, २०६७ मा उल्लेखित व्यवस्था अनुसार		

विषयगत क्षेत्र	वर्तमान अवस्था (घरधुरी, इकाइ, संख्या)	३ वर्षको प्रक्षेपणमा आधारित सूचकहरु		
		सूचकहरु	पुष्ट्याइँ	जोखिम पक्ष
श्रोतहरुमा लक्षित समुदायको पहुँच		कम्तीमा ३५ प्रतिशत श्रोत लक्षित समुदायलाई विनियोजन भई प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।		
क्षमता विकास योजना	छैन	क्षमता विकास योजना निर्माण भई सो योजना अन्तर्गतका न्यूनतम ५० प्रतिशत कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।		
नागरिक वडापत्र	१ मात्र छ	सेवाग्राहीहरुलाई सुचना सम्प्रेषण हुने वडा नम्बर ९ तथा ढिमे गा.वि.स.को वडा नम्बर १ बीचको बाटुले बजार, वडा नम्बर ५ गा.वि.स.को कार्यालय, वडा नम्बर २ को टापुचौर र वडा नम्बर ७ को पैकसँगको सीमाना धारापानी समेत ४ स्थानमा स्वागत सन्देश सहित नागरिक वडापत्र स्थापना भएको हुनेछ ।		
५.२ अन्य				
नयाँ खोज, अध्ययन अनुसन्धान	छैन	<ul style="list-style-type: none"> ▶ जलवायु परिवर्तन अनकुल योजना निर्माण/कार्यान्वयन भएका हुनेछन् । ▶ गा.वि.स.को आयश्रोत वृद्धि, थप विकल्प र अवसरको खोजीका लागि सम्भाव्य क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान भएको हुनेछ । 		
अन्तर गा.वि.स. तथा अन्तर जिल्ला अवलोकन भ्रमण	छैन	वर्षमा १ पटक जि.वि.स./विषयगत निकाय र अन्य संघसंस्थासँगको समन्वयमा अध्ययन भ्रमणको व्यवस्था गरिनेछ ।		

५. प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र मुख्य क्रियाकलापहरू

५.१ प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्र र प्रमुख क्रियाकलापहरू

विषयगत क्षेत्र एवं सांज्ञैतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरूको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरू
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
१. आर्थिक विकासका क्षेत्र					
१.१ कृषिमा आधारित					
नगदेवाली (ताजा, तरकारी, बीउ, कोसेवाली, मसलावालीहरू)	५० घरधुरी	८	१७	२५	गा.वि.स., कृषि वि. का., पाँचतारा क्लब
नगदेवालीबाट (अदुवा, बदाम, भटमास) समेटिने क्षेत्रफल	६ हेक्टर	१	२	३	
खाद्यान्न वाली प्रवर्द्धन (धान, गहुँ, मकै)	१५० घरधुरी	१५	५०	८५	कृषि का., गा.वि.स., पाँचतारा क्लब
फलफूल खेती (सुन्तला, ओखर, स्याउ, आलु बखडा)	३० घरधुरी व्यवसायिक	५	१०	१५	कृषि का., गा.वि.स., पाँचतारा क्लब
पशु/पंक्षीपालन (गाई, भैसी, बाखा, कुखुरा)	५० घरधुरीमा व्यवसायिक	५	१५	२०	पशु सेवा का., जि.वि.स., गा.वि.स.
कृषि प्रसार सेवा	१०० घरधुरी	२०	३५	४५	कृषि का., गा.वि.स., पाँचतारा, डि.आर.एस.पी., F to F
स्थानीय श्रोत व्यक्ति/सामाजिक परिचालक विकास एवं परिचालन	४ जना	१	१	२	
कृषि, वन तथा वातावरण समितिको क्षमता अभिवृद्धि	३ पटक	१	१	१	
कृषि तथा गैरकृषि उपजको बजार व्यवस्थापन एवं सुचनाको पहुँच कृषक समक्ष पुऱ्याउन सङ्कलन केन्द्रका साथै सुचना र सञ्चार माध्यम परिचालन	१३० घरधुरी	३०	४५	५५	कृषि का., गा.वि.स., वन का., ग.नि.को., हिमालय युवा क्लब
एफ.एम.बाट बजार मूल्य प्रसारण	८८ पटक	१२	२४	५२	
सङ्कलन केन्द्रमा मूल्यसूची अद्यावधिक	नियमित	मासिक	पाक्षिक	साप्ताहिक	
कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि र उत्पादन एवं व्यवसायिक योजना निर्माण	२० जना	४	७	९	कृषि कार्यालय, पाँचतारा क्लब, गा.वि.स., सहकारीहरू, हिमालय युवा क्लब
नगदेवाली उत्पादन	६ हेक्टर	१	२	३	
कृषि तथा पशुपालन सामग्रीहरूको पहुँच (मल, बीउ, विषादी, औजार, औषधी)	१०० घरधुरी	२५	३५	४०	कृषि वि.का., गा.वि.स., हिमालय युवा क्लब, पशु सेवा का., पाँचतारा क्लब
एग्रोभेट स्थापना तथा तालिम	१ वटा			१	
गोठ सुधार, कम्पोष्ट तथा जैविक विषादी सम्बन्धी तालिम एवं अनुदान सहयोग	५० घरधुरी	१२	१७	२१	कृषि का., गा.वि.स., पाँचतारा क्लब

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	
सहकारी दर्ता	२ वटा			२	
सहकारी शिक्षा	१५० घरधुरी	३०	५०	७०	
१.२ गैरकृषिमा आधारित सीप एवं रोजगार					
सीप विकास तालिम (आरन, गहना, जुता बनाउने, इलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, सिकर्मी, डकर्मी, सिलाईकटाई, सुधारिएको चुलो, कुक, जडिवुटी खेती/सङ्कलन/प्रशोधन/बजारीकरण)	१५ जना	३	४	५	घरेलु, उपाप, रोजगार कोष, स्थानीय विकास कोष, शान्ति मन्त्रालय तथा शान्ति समिति
घरेलु तथा लघु उद्यम					
आलुबखडा, सिस्नु, कागती, अल्लो जस्ता प्रशोधन जन्य वस्तुको उद्यम विकास सम्भाव्यता अध्ययन	२ वटा	०	१	१	कृषि का., वन का., घरेलु विकास समिति
ग्रामीण पर्यटन/पार्क/धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका मठ मन्दिरहरु संरक्षण	३ वटा	१	१	१	जि.वि.स., गा.वि.स.
पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि स्वागत द्वार निर्माण	३ वटा	१	१	१	गा.वि.स.
वनजन्य उद्योगहरु अध्ययन	२ वटा	१	१	१	वन का., रेञ्जपोष्ट, घरेलु विकास समिति
१.३ वन तथा वातावरण					
वन क्षेत्र विकास (सामुदायिक, कवुलियती वन) जलवायु, वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन (बाढी, पहिरो, भू-क्षय, आगजनी)					वन का., पशु सेवा का., भू-संरक्षण का., रेञ्जपोष्ट, पाँचतारा
वृक्षारोपण	१० हेक्टर	२	३	५	
भू-क्षय नियन्त्रण	१५ स्थान	४	५	६	
गैह्रकाष्ठ वन पैदावार					
जडिवुटी नर्सरी स्थापना वडा नम्बर ४ र ७	२ वटा		१	१	जि.वि.स., गा.वि.स., वन कार्यालय
स्थानीय श्रोत व्यक्ति परिचालन (गैह्रकाष्ठ वन पैदावार)	२ जना		१	१	
दीगो सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	१२ सा.वन	३	४	५	
२. सामाजिक विकासका क्षेत्र					
२.१ शिक्षा					
विद्यालय/क्याम्पस					शिक्षा का., गा.वि.स., श्रोत केन्द्र, विद्यालय, अन्य
विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार/मर्मत (भवन, शौचालय, खेलमैदान, फर्निचर, खानेपानी सुधार, बालमैत्री क्रियाकलाप, परीक्षा सुधार, व्यवस्थापन सुधार, नीति अनुसरण)	१२	२	३	७	
अनौपचारिक शिक्षा	३६ स्थान	१२	१२	१२	
शिक्षक/शिक्षिका (प्रा.वि., नि.मा.वि., मा.वि., उ.मा.वि., क्याम्पस)	४८ जना	१२	१४	२२	
शैक्षिक सामग्री तथा प्रोत्साहन					

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
पुस्तकालय	३ वटा	१	१	१	
बालमैत्री शैक्षिक सामग्री	१७ वटा	३	६	८	
विज्ञान प्रयोगशाला	१ वटा			१	
कम्प्युटर	३ वटा		१	२	
माध्यमिक तह पार गर्ने परीक्षामा उच्च अङ्क ल्याउने विद्यालय र विद्यार्थीलाई सम्मानित गर्ने	३ पटक	१	१	१	
२.२ स्वास्थ्य					
उ.स्वा.चौकी/स्वा.चौकी/प्रा.स्वास्थ्य केन्द्र/क्लिनिक/प्रसुतिगृह					जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय,
प्रसुतिगृह निर्माण	१ वटा		१		उपस्वास्थ्य चौकी,
तालिम, गोष्ठी	८ पटक	२	३	३	स्वास्थ्य का.,
टापुचौरमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्थापनाका लागि पहल गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	रेडक्रस, गा.वि.स., राजनीतिक दल,
स्वास्थ्यकर्मीको नियुक्ति (स्वास्थ्य स्वयं सेविका, ग्रा.स्वा.का., मा.शि.स्वा.का./अहेब)	३ जना	१	१	१	संघसंस्थाहरु, जि.वि.स.
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरुमा पहुँच (भिटमिन ए, पोलियो, हेपाटाइटिस बी, खोपहरु)	शत प्रतिशत	९५	९८	१००	
एच.आई.भी. एड्स तथा प्रजनन शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण (९ विद्यालयमा)	५ पटक	१	२	२	
पाठेघर खस्ने समस्या सम्बन्धी अभिमुखीकरण, महिला प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सम्बन्धी कार्यक्रम	७ पटक	२	२	३	विद्यालयहरु, स्वास्थ्य कार्यालय, महिला विकास सञ्जालहरु
छाउपडी सचेतना अभियान	२ पटक	१	१		
परिवार नियोजनका सुचना, अभिमुखीकरण, शिविर	३ पटक	१	१	१	गा.वि.स., स्वास्थ्य का.
२.३ दलित, महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध					
दलित केन्द्रित क्रियाकलापहरु					जि.वि.स.,
सीपमूलक तालिम	३० घ.घु.	६	१०	१४	गा.वि.स., अन्य संस्थाहरु
दलित सशक्तीकरण तालिम	५० घ.घु.	१५	१५	२०	
आयआर्जन कार्यक्रममा सहयोग	२० घ.घु.	५	६	९	
महिला केन्द्रित क्रियाकलापहरु					महिला तथा बालबालिका कार्यालय,घरेलु विकास समिति, जि.वि.स., गा.वि.स., ग.नि.को.
सीप तथा आयमूलक तालिम	४० घ.घु.	१०	१५	१५	
सशक्तीकरण कार्यक्रममा सहयोग	५० घ.घु.	१५	२०	१५	
लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण तालिम	२४ घ.घु.	५	८	११	
आयआर्जन कार्यक्रममा सहयोग	१० घ.घु.	२	३	५	
बाल बालिका केन्द्रित क्रियाकलापहरु					जि.स्वा.का., उ.स्वा.चौ., जिल्ला बाल कल्याण समिति, म.स्वा.स्व., गाउँ
चेतनामूलक क्रियाकलापहरु (तालिम, अन्तर्क्रिया, नीतिगत अभिमुखीकरण आदि)	६५७ जना	१००	२००	३५७	

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरूको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरू
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	
बालबचाऊ क्रियाकलापहरू (स्तनपान, खोप, भिटामिन ए, सुरक्षित सुत्केरी आदि)	निरन्तर सुधार ल्याउने	निरन्तर सुधार ल्याउने	निरन्तर सुधार ल्याउने	निरन्तर सुधार ल्याउने	बाल संरक्षण समिति, महिला तथा बालबालिका
बाल संरक्षण क्रियाकलापहरू (जन्म दर्ता आदि)	निरन्तर सुधार	निरन्तर सुधार	निरन्तर सुधार	निरन्तर सुधार	कार्यालय तथा सञ्जालहरू, वडा नागरिक मञ्च, सा.सं., जि.शि.का., जि.वि.स., गा.वि.स.
गाउँ बाल संरक्षण समिति गठन गर्ने	१ पटक	१	-	-	
गाउँ बाल संरक्षण समितिको क्षमता विकास गर्ने	३ पटक	१	१	१	
बालविवाह घटाउने	३० प्रतिशत	५	१०	१५	
बालश्रम घटाउने	३० प्रतिशत	५	१०	१५	
बाल विकास क्रियाकलापहरू (खेलकुद)	६ पटक	२	२	२	
बालशिक्षा	शतप्रतिशत	८५	९५	१००	
शौचालय	१७ वटा	५	६	६	
बाल सहभागिता क्रियाकलापहरू (क्लब /सञ्जाल गठन, बाल प्रतिभा कार्यक्रम, बाल आवाज बुलेटिन प्रकाशन तथा आवाज सम्बोधन आदि)	११ पटक	२	३	६	
बाल क्लब, समूह गठन तथा क्षमता विकास	१२ वटा	३	४	५	
अपाङ्ग, असहाय, वृद्ध केन्द्रित क्रियाकलापहरू	३ वटा		१	२	महिला तथा बालबालिका
युवा स्व:रोजगार, क्षमता विकास र खेलकुद विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	७ वटा	२	२	३	कार्यालय, जि.वि.स., गा.वि.स., खेलकुद विकास समिति, घरेलु विकास समिति, अन्य संस्थाहरू
सामाजिक सुरक्षा भत्ता	परिचय पत्र प्राप्त सबै	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
एकल महिला	परिचय पत्र प्राप्त सबै	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
अपाङ्ग/फरक क्षमता भएका	परिचय पत्र प्राप्त सबै	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
वृद्ध	परिचय पत्र प्राप्त सबै	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	
सीप तथा आयमुलक सहयोग कार्यक्रम	५६ जना	१५	१९	२१	
द्वन्द्व पीडित केन्द्रित क्रियाकलापहरू					
पुनर्स्थापना र पुनर्मिलन क्रियाकलापहरू (राहत सिफारिस, अन्तरक्रिया, परामर्श)	३ पटक	१	१	१	शान्ति समिति, गा.वि.स., संघसंस्था
घटना दर्ता सम्बन्धी सचेतीकरण क्रियाकलाप (जन्म, मृत्यु, बसाइँ-सराई, विवाह सम्बन्धी अभियान)	३ पटक	१	१	१	गा.वि.स., वडा नागरिक मञ्च
२.४ सामुदायिक पूर्वाधारहरू					

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	
सामुदायिक/गा.वि.स. भवन निर्माण	२ वटा		१	१	जि.वि.स., गा.वि.स.
वृद्धाश्रम केन्द्र	१ वटा	०	०	१	
कृषि तथा गैरकृषि उपज सङ्कलन केन्द्र निर्माण	२ वटा	०	१	१	कृषि वि.का., पशु वि.का., गा.वि.स., पाँचतारा क्लब, हिमालय युवा क्लब
३. जलश्रोत विकास र विद्युतीकरण					
३.१ जलश्रोत विकास					
सुरक्षित खानेपानी योजना निर्माण (पाइप)	६	२	२	२	खानेपानी कार्यालय, जि.वि.स., ग.नि.को., हिमालय युवा क्लब, गा.वि.स.
नयाँ योजनाबाट लाभान्वित घरधुरी	२४० घ.धु.	८०	८०	८०	
खानेपानी योजना मर्मत सम्भार		१	१	१	
सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमहरु (शौचालय निर्माण, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई) खुल्ला दिसामुक्त गा.वि.स. घोषणा, पूर्ण सरसफाई	६५७ घ.धु.	५५७	६५७	६५७	जि.वि.स., गा.वि.स., ग.नि.को. र सा.सं. हरु, खा.पा.का., विद्यालयहरु, बाल सञ्जालहरु, महिला समूहहरु, नागरिक सचेतना केन्द्र वडा नागरिक मञ्चहरु
सिंचाई योजना निर्माण (कुलो/नहर, प्लाष्टिक पोखरी)	४ योजना	२	१	१	सिंचाई कार्यालय, जि.वि.स., गा.वि.स., खानेपानी कार्यालय, हिमालय युवा क्लब
नयाँ योजनाबाट लाभान्वित (वडा नं. ४ मा ५५ वडा नं. ६ मा ७६)	१३१ घ.धु.	३०	५०	५१	
नयाँ योजनाबाट सिंचित क्षेत्रफल (वडा नं. ४ मा ८० र वडा नं. ६ मा १२०)	२०० रोपनी	६०	६५	७५	
जलवायु परिवर्तन अनुकूल योजनाहरु	२० वटा	४	६	१०	वातावरण मन्त्रालय, जि.वि.स., गा.वि.स., अन्य संघसंस्थाहरु
सिंचाई योजना मर्मत सम्भार	३ वटा	१	१	१	
३.२ विद्युत					
पेल्टिक सेट/लघु जल विद्युत योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन	३ वटा		१	२	जि.वि.स., गा.वि.स., सुन्दर नेपाल
नवीकरणीय उर्जा विस्तार (सौर्य/वायु/गोबर ग्याँस)	३०० घ.धु.	५०	१००	१५०	
३.३ सुचना एवं सञ्चार					
टेलिफोन/मोबाइल विस्तार	४५० घ.धु.	११०	१२०	२२०	नेपाल टेलिकम, एनसेल, हेलो नेपाल
रेडियो/पत्रपत्रिका					गा.वि.स., जि.वि.स.
सञ्चारकर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम					
४. यातायात पूर्वाधार क्षेत्र					
४.१ सडक तथा भोलुङ्गे पुल					

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरु
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	
सडक नयाँ निर्माण (अनुसूची ७ मा)	३ वटा		१	२	जि.वि.स., गा.वि.स., ग.नि.को.
भोलुङ्गे पुल (अनुसूची ८ मा)	२	—	१	१	जि.वि.स., गा.वि.स., ग.नि.को. र अन्य संस्थाहरु
५. सुशासन तथा अन्य					
५.१ संस्थागत विकास र सुशासन					
विषयगत/क्षेत्रगत योजनाहरु निर्माण एवं कार्यान्वयन					
जल उपयोग गुरु योजना निर्माण	१ पटक	—	१	—	गा.वि.स., जि.वि.स., वार्म-पी/हेल्भेटास स्वीस इन्टरको-अपरेशन नेपाल
राजनीतिक दल र सरोकारवालाहरुको क्षमता विकास	२ पटक	—	१	१	जि.वि.स., गा.वि.स., लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेशन, ग.नि.को., गा.वि.स., राष्ट्रिय महासंघ
गा.वि.स.को क्षमता विकास योजना निर्माण	१ पटक	—	१	—	गा.वि.स.
गा.वि.स.को पर्यटन विकास रणनीतिक योजना निर्माण	१ पटक	—	—	१	गा.वि.स.
संस्थागत सहयोग -विषयगत निकायहरुलाई	२ पटक	—	१	१	गा.वि.स.
आयोजना व्यवस्थापन (जि.वि.स. कन्टिन्जेन्सी) र सम्पूरक कोष	३ पटक	१	१	१	गा.वि.स.
कृषि, वन तथा वातावरण समितिबाट प्रक्रियाहरुको कार्यान्वयन (कृषि योजना निर्माण, क्षमता अभिवृद्धि, माग सङ्कलन, स्वीकृत, श्रोत व्यक्ति परिचालन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन)	गा.वि.स. भर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	कृषि, वन तथा वातावरण समिति, गा.वि.स., हिमालय युवा क्लब
आवधिक योजनाको नियमित अनुगमन तथा समीक्षा	२ पटक	—	१	१	गा.वि.स., प्रो पब्लिक, असल शासन क्लब तथा अन्य संस्था
गा.वि.स. तहमा सार्वजनिक सुनुवाई	३ पटक	१	१	१	
गा.वि.स. तहमा सार्वजनिक समीक्षा तथा लेखापरीक्षण	३ पटक	१	१	१	
लक्षित समुदाय (महिला, दलित, बालबालिका) को स्थानीय संस्थाहरु (सामुदायिक संस्था, सञ्जाल, क्लब, उपभोक्ता समिति) मा पहुँच वृद्धि	२० वटा	५	७	८	गा.वि.स.
स्थानीय श्रोतहरुमा लक्षित समुदायको पहुँच (कम्तीमा)					
दलित, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, असहाय, आदिवासी जनजाति, पिछडा वर्ग	१५ प्रतिशत	१५	१५	१५	
महिला	१० प्रतिशत	१०	१०	१०	

विषयगत क्षेत्र एवं साङ्केतिक क्रियाकलाप (प्राथमिकताक्रम अनुसार)	जम्मा लक्ष्य	क्रियाकलापहरूको कार्ययोजना			कार्यान्वयन गर्ने संस्था/निकायहरू
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	
बालबालिका	१५ प्रतिशत	१५	१५	१५	
क्षमता विकास योजनाको समीक्षा	१ पटक	—	—	१	
नागरिक वडापत्रको स्थापना	३ वटा	१	१	१	
गा.वि.स.को आवधिक योजना अर्न्तगतका कार्यक्रमहरूको ब्रोसर प्रकाशन र सार्वजनिकीकरण	१ पटक	१	—	—	
५.२ अन्य					
नयाँ खोज, अध्ययन अनुसन्धान	१ पटक	१	—	—	गा.वि.स.
अन्तर गा.वि.स. र अन्तर जिल्ला अवलोकन भ्रमण	१ पटक	—	—	१	गा.वि.स., जि.वि.स., विषयगत कार्यालय र अन्य संघसंस्था

५.२. जलवायु तथा वातावरण

जलवायु परिवर्तन र यसका असरहरूलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि अर्छानी गाउँ विकास समितिले देहाय बमोजिमका कार्यनीतिहरू अवलम्बन गर्ने छः

- जलवायु परिवर्तन अनुकूल योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा जोड दिने ।
- मानवजन्य प्रकोपहरू न्यूनीकरण गर्न सञ्चार माध्यमबाट चेतनामूलक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।
- वन विनास, भू-क्षयलाई रोकथाम गर्न वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने ।
- वन संरक्षण गर्ने सम्बन्धी नीतिहरू कार्यान्वयन गर्न गराउनको लागि पहल गर्ने ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन गरी आगामी तीन वर्षभित्र गा.वि.स.लाई खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने ।
- खानेपानीका मुहानहरू संरक्षण गर्ने क्रियाकलापहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा पानीका वैकल्पिक श्रोतहरू पहिचान एवं प्रयोग गर्ने ।
- वैकल्पिक उर्जाको पहुँचमा वृद्धि गर्न विशेष पहल गर्ने ।
- जैविक तथा दीगो भू-व्यवस्थापन प्रविधिमा आधारित कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने खालका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।
- स्थानीय सडकहरू निर्माण गर्दा स्थानीय हरित सडकको अवधारणा अनुसार निर्माण गर्ने, ठूला औजार, उपकरण र विष्फोटक पदार्थहरू प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने ।

५.३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास

गाउँ विकास समितिले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण एवं बाल विकास सम्बन्धी नीतिहरूलाई व्यवहारिक कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि तपसिल बमोजिमका कार्य नीतिहरू अवलम्बन गर्ने छः ।

- लैङ्गिक समानता सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।
- गा.वि.स. स्तरमा लैङ्गिक बजेट र यसको लेखापरीक्षण गर्ने परिपाटीको थालनी गर्ने ।
- महिला समूहहरूलाई विकासको मूलधारमा समाहित गर्ने खालका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने र निर्णय प्रक्रियामा महिलाहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

- एकल महिला, असहाय, अपाङ्ग, द्वन्द्व पीडित, दलित एवं पिछडा वर्गहरुको पहुँच र क्षमता वृद्धिका लागि नीतिगत व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।
- दलित तथा बालबालिकाहरुको निर्णय प्रक्रियामा सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयनमा विशेष जोड दिने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यविधि २०६८ लाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि गा.वि.स.मा कार्यरत संघसंस्थाहरुमा अभिमुखीकरण गर्ने, गराउने ।

६. कार्यक्रमको वित्तीय श्रोत प्रक्षेपण

गा.वि.स.को आवधिक योजनाले लक्षित गरेका क्रियाकलापहरु सञ्चालनको लागि तपसिल बमोजिमको बजेट प्रक्षेपण गरिएको छ ।

विवरण	आर्थिक वर्ष र बजेट (रु. हजारमा)			जम्मा बजेट
	२०७०/०७१	२०७१/०७२	२०७२/०७३	
क) गा.वि.स.को आन्तरिक श्रोतबाट				
१. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा कर	८	१८	२८	५४
२. मालपोत	२८	३८	५७	१२३
३. सिफारिस तथा पञ्जिकरण कर	१०	१५	२१	४६
४. वन तथा जडिबुटी निकासी कर	१५	२६	३१	७२
५. व्यवसाय सञ्चालन कर	१५	३०	४५	९०
६. अन्य	१०	१७	२४	५१
क को जम्मा	८६	१४४	२०६	४३६
ख) गा.वि.स.को बाह्य श्रोतबाट				
१. निःशर्त अनुदान	२,५००	२,५००	२,५००	७,५००
२. सशर्त अनुदान	३५०	४००	५००	१,२५०
३. पटके अनुदान	४५०	५५०	७५०	१,७५०
ख को जम्मा	३,३००	३,४५०	३,७५०	१०,५००
ग) गा.वि.स.मा कार्यरत सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको सहयोग तथा लगानी				
१. आर्थिक विकास	१,५४२	२,१००	३,२५०	६,८९२
२. सामाजिक विकास	१,८५०	२,५५०	३,५००	७,९००
३. जलश्रोत विकास र विद्युतीकरण	५,४००	८,८००	१०,६००	२४,८००
४. ग्रामीण यातायात पूर्वाधार	४,५००	५,५००	६,६५०	१६,६५०
५. सुशासन तथा अन्य	४२०	५३५	६४०	१,५९५
ग को जम्मा	१३,७१२	१९,४८५	२४,६४०	५७,८३७
क, ख र ग को कुल जम्मा	१७,०९८	२३,०७९	२८,५९६	६८,७७१

- यसमा जलवायु परिवर्तन अनुकूल सम्बन्धी योजनाहरुका बजेट समावेश गरिएको छैन ।
- यसमा जि.वि.स.को परिषद्मा स्वीकृत भई जिल्ला विकास समितिको विकास अनुदान तर्फ र अन्य कार्यक्रम तथा अन्य विषयगत निकायहरुले सालबसाली रुपमा गा.वि.स.मा गर्ने नियमित अनुमानित लगानी समावेश गरिएको छ ।

७. गा.वि.स.को आन्तरिक श्रोत/राजश्व वृद्धिका सम्भावना तथा क्षेत्रहरु

गा.वि.स.को दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु हाँसिल गर्न गा.वि.स.को आफ्नै साधन र श्रोत अपरिहार्य हुन्छ । वाट्य श्रोत माथिको निर्भरताले गा.वि.स.ले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्यहरु पूर्ति गर्न सक्दैन । दीर्घकालीन रुपमा राजश्व वृद्धिका लागि यस गा.वि.स.भित्र निम्न सम्भावनाहरु देखिन्छ ।

- वन तथा खनिज क्षेत्रबाट हुने सम्भाव्य आम्दानीका लागि अनुसन्धान अध्ययन गर्ने ।
- सरुगाडमा जलविहारका अवसरहरु अध्ययन गरी आम्दानीका सम्भावनाहरु यकिन गर्ने ।
- ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा करलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- मालपोत, सिफारिस तथा पञ्जिकरण, निकासी तथा व्यवसाय करलाई तदारूपकताका साथ असुल गर्ने ।

८. आवधिक योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

आवधिक योजनाको दस्तावेज तयार भए पश्चात यसलाई तुरुन्त कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । यो दस्तावेजलाई गाउँ विकास समितिको एकीकृत योजना समिति र परिषद्मा समेत पेश गरी अनुमोदन गरिनेछ । यो दस्तावेज कार्यान्वयनको मुख्य जिम्मेवार निकाय अर्छानी गाउँ विकास समिति नै हुने हुँदा यस गा.वि.स.मा कार्यरत सरकारी तथा गैरसरकारी एवं अन्य विकास साभेदारहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्दा देखापर्ने समस्याहरु एवं विवादहरु आपसी छलफलबाट टुङ्गो लगाइनेछ । हरेक वर्ष आवधिक योजनामा उल्लेखित क्रियाकलापहरु गाउँ विकास समितिको वार्षिक योजनामा ल्याई कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै हरेक वर्ष आवधिक एवं वार्षिक योजनाको समीक्षा समेत गरिनेछ ।

८.१. लेखापरीक्षण

क) सार्वजनिक सुनुवाई, समीक्षा एवं लेखापरीक्षण

गाउँ विकास समितिको आवधिक एवं वार्षिक क्रियाकलापहरुको सुचना एवं जानकारी गा.वि.स.भित्र र यससँग सरोकार राख्ने विभिन्न संघसंस्था, समुदायलाई सर्वसुलभ रुपमा उपलब्ध गराइनेछ । यसैगरी गा.वि.स.मा बसोबास गर्ने समुदायलाई माथि उल्लेखित सुचनाहरुको पहुँच र गा.वि.स. र सेवा प्रदायकहरुबाट प्रदान गरिने सेवाको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न हरेक वर्ष सार्वजनिक सुनुवाई, समीक्षा तथा कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखापरीक्षण समेत गरिनेछ ।

ख) लैङ्गिक लेखापरीक्षण

महिला र पुरुषबीचको भूमिका, सम्बन्ध, स्तर, स्थान, अवसर आदिको लेखाजोखा र महिला पुरुषबीचको समानता कायम गर्नको लागि तय गरिएको कार्यक्रम र बजेटको विश्लेषण गरी लैङ्गिक र सामाजिक समानताको उद्देश्यहरु के-कति हाँसिल भएका छन् भन्ने कुराको यकिन समेत गरिनेछ । यस अन्तर्गत गा.वि.स.भित्र सञ्चालन हुने हरेक क्रियाकलापहरुमा लैङ्गिक समानता सम्बन्धी क्रियाकलापहरु र यससँग सम्बन्धित बजेटको लेखाजोखा र विश्लेषण समेत गरिनेछ ।

८.२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँ विकास समिति र अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरुबाट गाउँ विकास समितिभित्र सञ्चालन हुने हरेक क्रियाकलापहरुलाई प्रभावकारी, पारदर्शी र जवाफदेही तरिकाले कार्यान्वयन भए नभएको यकिन गरी राय, सल्लाह, सुभाब दिन नीतिगत व्यवस्था भए अनुसार तपसिल बमोजिमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति हुनेछ । यस समितिको भूमिका एवं जिम्मेवारी गाउँ विकास समिति अनुदान सञ्चालन कार्यविधि २०६७ को भाग ६ दफा २९ मा व्यवस्था भए अनुसार हुनेछ । यस समितिले गाउँ विकास समितिको आवधिक योजना तथा वार्षिक

योजनाले लक्षित गरेका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन भए नभएको समेत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने छ । अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) गा.वि.स.को अध्यक्ष वा अध्यक्षको काम गर्न तोकिएको पदाधिकारी	- संयोजक
(ख) वडा नागरिक मञ्चबाट कम्तीमा १ जना महिला सहित २ जना	- सदस्य
(ग) गा.वि.स.ले तोकेको विषयगत इलाका/गाउँ स्तरको कार्यालयको प्रमुख १	- सदस्य
(घ) प्राविधिक कर्मचारी (उपलब्ध भएसम्म) १	- सदस्य
(ङ) गाउँ विकास समितिको सचिव वा निजले तोकेको व्यक्ति १	- सदस्य
- (गा.वि.स. सचिव र संयोजक एउटै व्यक्ति भएमा)

९. जिल्लाको आवधिक योजना, त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना र सहश्राब्दी विकास लक्ष्यमा योगदान

यस गा.वि.स.को आवधिक योजनाको अन्तर सम्बन्ध जिल्ला विकास समितिको आवधिक योजनासँग रहेको छ । गा.वि.स.भित्र सञ्चालन गर्न सकिने ठूला आयोजनाहरु गा.वि.स.मा उपलब्ध हुने साधन र श्रोतले नपुग्ने हुँदा जिल्ला एवं राष्ट्रिय योजनाको रूपमा लिइएको छ । जिल्लाको आवधिक योजनाको रणनीति अनुसार एवं प्राथमिकताका क्षेत्र अनुसार नै यस गाउँ विकास समितिको आवधिक योजना तयार गरिएको छ । यस आवधिक योजनाले कृषि, वन, व्यापार र पूर्वाधारलाई विशेष जोड दिदै सुशासनको माध्यमबाट समुन्नत गाउँ विकास गर्ने परिकल्पना गरेको छ ।

यसै गरी त्रिवर्षीय अन्तरिम योजना २०६६/०६९-०७०/०७१ को सुशासन कार्यनीति अनुसार निम्न विषय र क्षेत्रमा योगदान गर्दछ ।

- शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशु र अन्य सेवा प्रदायक स्थानीय स्तरका संस्थाहरूसँग समन्वय गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय निकायको संलग्नता बढाउने ।
- सार्वजनिक सेवाको प्राप्तिलाई सुनिश्चित बनाउन सेवा प्रवाहको अनुगमनको व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने ।
- सेवा प्रवाहको प्रक्रियालाई पारदर्शी, स्पष्ट र विधिसम्मत बनाउन सेवा प्रवाहमा कार्यविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- सबै वर्ग, क्षेत्रका महिलाहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनीतिक सशक्तीकरण गर्दै दीगो शान्ति र विकासमा लक्षित वर्गको पहुँचलाई सशक्त बनाउने जस्ता कार्यनीतिमा यस आवधिक योजनाले योगदान पुऱ्याउनेछ ।

यस आवधिक योजनाले सहश्राब्दी विकास लक्ष्य हाँसिल गर्ने क्रममा कृषि क्षेत्रलाई बढि महत्व दिएको हुँदा यसबाट स्व:रोजगारमा वृद्धि गर्ने, भोकमरी घटाउने कार्यमा योगदान गर्दछ । त्यसैगरी आवधिक योजनाले समावेशी विकास, लैङ्गिक समानता र सशक्तीकरणमा जोड दिइएको छ । लैङ्गिक समता अभिवृद्धि, बाल शिक्षा, सुरक्षित मातृत्व, एच.आई.भी. एड्स जस्ता चेतनामूलक क्रियाकलापहरुलाई आवधिक योजनाले विशेष जोड दिएको छ ।

त्यसैगरी जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभावलाई न्यून गर्ने क्रियाकलापहरु जस्तै: वन विकास, वन संरक्षण, भू-क्षय नियन्त्रण, पानीको मुहान संरक्षण एवं मानवजन्य प्रकोप नियन्त्रण गर्ने क्रियाकलापहरु आवधिक योजनामा समावेश भएकाले वातावरणीय दीगोपनाको सुनिश्चिततामा टेवा पुग्नेछ । सुरक्षित खानेपानी र सरसफाईका क्रियाकलापहरुलाई आवधिक योजनाले विशेष प्राथमिकतामा राखेको हुँदा पूर्ण सरसफाईको राष्ट्रिय तथा जिल्ला स्तरीय लक्ष्य पूरा गर्न योगदान दिनेछ ।

सन् २०१५ सम्ममा जाजरकोट जिल्लालाई खुल्ला दिसामुक्त गर्ने रणनीतिक योजना अनुसार यस गा.वि.स. लाई सन् २०१३/१४ वा आवधिक योजनाको पहिलो वर्ष मै खुल्ला दिसामुक्त घोषणा गरिनेछ ।

१०. जोखिम पक्ष र त्यसको न्यूनीकरण

आवधिक योजना कार्यान्वयनमा हुन सक्ने जोखिम र त्यसको न्यूनीकरण कार्यनीति तल उल्लेख गरिएको छ ।

जोखिम पक्ष	न्यूनीकरणका कार्यनीति
१. नेपाल राजनैतिक रूपमा संघीय प्रणालीमा अगाडि बढिरहेको परिवेशमा गाउँ विकास समितिको वर्तमान संरचना कायम रहने या नरहने वा अन्य परिवर्तन हुन सक्ने ।	१. वडा वा बस्ती स्तरमा पहिचान भएका आवश्यकता र अवसरहरूलाई नयाँ बन्ने संरचनाले सम्बोधन गर्न सक्ने ।
२. आवधिक योजना निर्माण गर्दा केही सरोकारवालाहरूको अनुपस्थितिले यस योजनाको कार्यान्वयनमा कमी आउन सक्ने ।	२. आवधिक योजनाको ब्रोसर तयार गरी समयमै सुसूचित गर्नुका साथै सोको कार्यान्वयनका लागि नीतिगत पहल गर्ने ।
३. गाउँ विकास समितिमा सीमित र अदक्ष मानव श्रोत मात्र भएको कारणले यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा कमी हुन सक्ने ।	३. गाउँ विकास समितिको क्षमता विकास योजनालाई विशेष प्राथमिकता दिई कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
४. राजनीतिक दलहरूको आ-आफ्नै अनुकूलका कार्यक्रम मात्र कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीले साधन र श्रोतको तोडमोड हुन सक्ने ।	४. राजनीतिक दलहरूको र यससँग सरोकारवाला निकायहरूको प्रतिबद्धता सुनिश्चित गराउने ।
५. गा.वि.स.मा काम गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको श्रोत र सहयोग गर्ने प्राथमिकता क्षेत्र परिवर्तन हुन सक्ने ।	५. गा.वि.स.को आन्तरिक वृद्धि गर्नुका साथै गा.वि.स.को आवश्यकताको आधारमा लगानी गर्ने व्यवस्था र संस्थागत रूपमा वकालत/पहल गर्ने ।
६. जलवायु परिवर्तन र यसको असर	६. जलवायु परिवर्तन अनुकूल योजनाहरू निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने र नियमित रूपमा योजना तर्जुमा गर्दा वातावरण अनुकूलका उपायहरू अवलम्बन गर्नुका साथै असरलाई न्यूनीकरण गर्न स्थानीयस्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनको न्यायोचित उपयोग गर्ने ।

अनुसूची १: संक्षिप्त शब्दावली

१.	जि.वि.स.	जिल्ला विकास समिति
२.	गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
३.	जि.कृ.वि.का.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय
४.	F to F	Farmers to Farmers (किसान-किसान कृषि प्रसार कार्यक्रम)
५.	HYC	Himalaya Youth Club
६.	गा.वि.स. सचिव	गाउँ विकास समितिको सचिव
७.	गै.स.स.	गैर सरकारी संस्था
८.	पाँचतारा	पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च
९.	HRDC	Hilly Region Development Campaign
१०.	जि.स्वा.का.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय
११.	हिमालय	हिमालय युवा क्लब
१२.	पहाडी	पहाडी क्षेत्र विकास अभियान
१३.	SDC	Swiss Development Cooperation (स्वीस विकास सहयोग नियोग)
१४.	एस.एस.एम.पी.	Sustainable Soil Management Programme (दीगो भू-व्यवस्थापन कार्यक्रम)
१५.	खानेपानी	खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय
१६.	सिँचाई	सिँचाई सब डिभिजन कार्यालय
१७.	वन का.	जिल्ला वन कार्यालय
१८.	प.उ.प.ग.नि.आ.	पश्चिम उच्च पहाडी गरिबी निवारण आयोजना
१९.	ग.नि.को.	गरिबी निवारण कोष
२०.	पशु का.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय
२१.	उ.मा.वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
२२.	मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
२३.	नि.मा.वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
२४.	प्रा.वि.	प्राथमिक विद्यालय
२५.	प्रा.स्वा.के.	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र
२६.	उ.स्वा.चौ.	उप-स्वास्थ्य चौकी
२७.	सा.सं.	सामुदायिक संस्था
२८.	जि.शि.का.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
२९.	म.स्वा.स्व.	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका

अनुसूची २: गा.वि.स.मा कार्यरत विकासे साभेदार निकायहरुको विवरण

कार्यक्रमको क्षेत्र	कार्यक्रम गर्ने निकाय/संस्था	बजेट (रु. हजारमा)	स्थान/ वडा	लाभान्वित घरधुरी	मुख्य क्रियाकलापहरु	सहयोगी निकाय
१. आर्थिक विकास						
१.१ कृषि	जि. कृषि विकास कार्यालय	१५०	१-९	१५०	बीउ, मल, बिरुवा वितरण र तालिम	नेपाल सरकार
	गाउँ विकास समिति	४५०	१-९	१५०	बीउ, मल, बिरुवा वितरण र तालिम	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	६४२	१-९	२५०	गोठेमल सुधार, तरकारी उत्पादन, खाद्यान्न, फलफूल	गरिवी निवारण कोष
	जम्मा	१,२४२				
१.२ गैरकृषि	गाउँ विकास समिति	१५०	१, ३, ७	५०	गैह्रकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी सुचना प्रवाह	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	१५०	१-९	२५०	गैह्रकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी क्षमता विकास र योजना निर्माण	गरिवी निवारण कोष
	जम्मा	३००				
१.३ वन तथा वातावरण	जिल्ला वन कार्यालय	५०	१, ५, ८	५०	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुको संस्थागत क्षमता विकास, नर्सरी स्थापना, वृक्षारोपण	नेपाल सरकार
१.४ पशु विकास	जि.पशु सेवा कार्यालय	३००	१, ५, ८	५०	उन्नत पशु वितरण, नश्ल सुधार, वधशाला, पशु उपचार, डेरी र उन्नत घाँस प्रवर्द्धन	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	४,०००	१-९	३४५	उन्नत पशु वितरण, नश्ल सुधार, वधशाला, पशु उपचार, डेरी र उन्नत घाँस प्रवर्द्धन	गरिवी निवारण कोष
	जम्मा	४,३००				
	कुल जम्मा	६,८९२				
२. सामाजिक विकास २.१ शिक्षा	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	२,०००	१-९	२००	बाल विकास, भौतिक पूर्वाधार, पोषण, छात्रवृत्ति, खेलकुद, शिक्षक वृत्ति विकास, योजना निर्माण	युनिसेफ
	जिल्ला विकास समिति	३५०	१-९	१३०	बालमैत्री शिक्षण सिकाई वातावरण निर्माण तथा प्रवर्द्धन, बाल संरक्षण	युनिसेफ
	गाउँ विकास समिति	६००	१-९	१४३२	पूर्वाधार व्यवस्था	नेपाल सरकार
	जम्मा	२,९५०				
२.२ स्वास्थ्य	जिल्ला स्वास्थ्य	३००	१-९	६५७	नियमित स्वास्थ्य	नेपाल

कार्यक्रमको क्षेत्र	कार्यक्रम गर्ने निकाय/संस्था	बजेट (रु. हजारमा)	स्थान/ वडा	लाभान्वित घरधुरी	मुख्य क्रियाकलापहरू	सहयोगी निकाय
	कार्यालय				उपचार र परामर्श, एकीकृत जनस्वास्थ्य अभियान, खोप, पोषण, सुरक्षित मातृत्व, तालिम, चेतनामूलक कार्यहरू	सरकार, युनिसेफ, WHO
	नेपाल रेडक्रस	७००	१-९	२००	प्रकोपमा तत्काल राहत, आँखा उपचार	स्वीस, रेडक्रस
	गाउँ विकास समिति	२००	१-९	६५७	स्वास्थ्यकर्मी व्यवस्था र पूर्वाधार	
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	४००	१-९	९५	भौतिक संरचनानिर्माण, स्वास्थ्य संस्थालाई सामग्री सहयोग र जनचेतना बिस्तार	गरिबी निवारण कोष
	जम्मा	१,६००				
२.३ सरसफाई	जिल्ला विकास समिति	१००	२, ४, ६, ८	२१०	पूर्वाधार, श्रोत तथा क्षमता विकास, योजना निर्माण, जनचेतना बिस्तार	नेपाल सरकार
	गाउँ विकास समिति	६००	१-९	६५७	पूर्वाधार, श्रोत तथा क्षमता विकास, योजना निर्माण, जनचेतना बिस्तार	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	४००	१-९	९५	समुदायलाई सीप तथा क्षमता विकासमा सहयोग	गरिबी निवारण कोष
	खानेपानी कार्यालय	४००	१-९	१५७	पूर्वाधार, श्रोत तथा क्षमता विकास, योजना निर्माण	नेपाल सरकार
	खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता महासंघ	१००	१-९	५६	क्षमता विकास, जनचेतना बिस्तार	नेपाल सरकार
	जम्मा	१,६००				
२.४ लक्षित समुदाय (महिला, दलित, जनजाति, वृद्धवृद्धा, अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख, द्वन्द्व पीडित, युवा आदि)	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	३००	१, २, ५, ७, ९	१११	बाल संरक्षण, महिला सशक्तीकरण	नेपाल सरकार, युनिसेफ
	जिल्ला विकास समिति	३००	१-९	१११	बाल सहभागिता केन्द्रित क्रियाकलाप	युनिसेफ
	गाउँ विकास समिति	९००	१-९	२५०	लक्षित समुदायको क्षमता विकास, आय-आर्जन, सीमान्तकृत समुदाय मैत्री पूर्वाधार	
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	२५०	१-९	७६	बाल संरक्षण, महिला सशक्तीकरण	
	जम्मा	१,७५०				
	कुल जम्मा	७,९००				

कार्यक्रमको क्षेत्र	कार्यक्रम गर्ने निकाय/संस्था	बजेट (रु. हजारमा)	स्थान/ वडा	लाभान्वित घरधुरी	मुख्य क्रियाकलापहरू	सहयोगी निकाय
३. जलश्रोत विकास र विद्युतीकरण (खानेपानी, सिंचाई, विद्युत)						
३.१ विद्युतीकरण	जिल्ला विकास समिति	१,४००	१-९	१४०	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	७,०००	१-९	३४०	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	गरिवी निवारण कोष
	गाउँ समिति	१,२००	१-९	१४०	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	नेपाल सरकार
	जम्मा	९,६००				
३.२ खानेपानी	जिल्ला विकास समिति	२,४००	१-९	३४५	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	२,४००	१-९	३४५	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	गरिवी निवारण कोष
	गाउँ समिति	१,८००	१-९	२४०	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	नेपाल सरकार
	जम्मा	६,६००				
३.३ सिंचाई	सिंचाई सब डिभिजन कार्यालय	३,४००	३, ८	१४५	नयाँ योजना निर्माण	गरिवी निवारण कोष
	जिल्ला विकास समिति	२,४००	१, ४, ९	११५	नयाँ योजना निर्माण	नेपाल सरकार
	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	२,४००	२, ६, ७	२४५	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष	गरिवी निवारण कोष
	गाउँ समिति	४००	५	६०	नयाँ योजना निर्माणमा सम्पूरक कोष ।	नेपाल सरकार
	जम्मा	८,६००				
	कुल जम्मा	२४,८००				
४. ग्रामीण यातायात पूर्वाधार						
४.१ सडक	जिल्ला विकास समिति	३,०००	१, ६ र ९	४२४	ग्रामीण चक्रपथ तथा अन्य सहायक सडक निर्माण	नेपाल सरकार
	गरिवी निवारण कोष	७,५००	१-९	६५७	ग्रामीण चक्रपथ तथा अन्य सहायक सडक निर्माण	विश्व बैंक
	गाउँ समिति	१,८००	२, ३, ४, ५	३४२	ग्रामीण चक्रपथ तथा अन्य सहायक सडक निर्माण	नेपाल सरकार
	जम्मा	१२,३००				
४.२ भोलुङ्गे पुल	जिल्ला विकास समिति	१,५००	३, ४, ५	२३२	पुल निर्माण	नेपाल सरकार र स्वीस सरकार
	पाँचतारा युवा	२,४००	२, ६,	२४५	नयाँ पुल निर्माण	ग.नि.को.

कार्यक्रमको क्षेत्र	कार्यक्रम गर्ने निकाय/संस्था	बजेट (रु. हजारमा)	स्थान/ वडा	लाभान्वित घरधुरी	मुख्य क्रियाकलापहरू	सहयोगी निकाय
	संरक्षण मञ्च		७			
	गाउँ विकास समिति	४५०	१, ८, ९	१४३२	नयाँ पुल निर्माणमा सम्पूरक कोष	नेपाल सरकार
	जम्मा	४,३५०				
	कुल जम्मा	१६,६५०				
५. सुशासन तथा अन्य						
५.१ संस्थागत क्षमता तथा सङ्गठन विकास	जिल्ला विकास समिति	२५०	१-९	६५७	गा.वि.स.को क्षमता विकास र योजना निर्माण सामाजिक परिचालनमा सहयोग	नेपाल सरकार
	हिमालय युवा क्लब	५०	१-९	६५७	गा.वि.स.को आवधिक योजनाको अनुगमन, समीक्षा र क्षमता विकास	लिङ्ग/ हेल्भेटास
	गाउँ विकास समिति	५००	१-९	६५७	गा.वि.स.को क्षमता तथा सङ्गठन विकास योजना, जल उपयोग गुरुयोजना, पर्यटन विकास तथा खानेपानी तथा सरसफाइ, बालमैत्री लगायत रणनीतिक योजना निर्माण	नेपाल सरकार, हेल्भेटास
	गा.वि.स. राष्ट्रिय महासंघ	३०	१-९	६५७	क्षमता विकासमा सहयोग	विभिन्न निकाय
	जम्मा	८३०				
५.२. अन्य (खोज, अध्ययन तथा अनुसन्धान)	गाउँ विकास समिति	४५	१-९	६५७	आन्तरिक श्रोत सङ्कलन तथा परिचालन सम्बन्धमा वृहत् अध्ययन	नेपाल सरकार
	जम्मा	४५				
	कुल जम्मा	१,५९५				
	समष्टिगत कुल जम्मा	५७,८३७				

अनुसूची ३: गा.वि.स.को संक्षिप्त पार्श्वचित्र

गाउँ विकास क्षेत्रको तथ्याङ्क विश्लेषण

जिल्ला: जाजरकोट

गाउँ विकास समिति: अर्छानी

१. जनसङ्ख्या विवरण

जम्मा घरधुरी संख्या: ६५७

कुल जनसंख्या: ३६७५

महिला: १७७२

पुरुष: १९०३

क्षेत्रफल: ४३.२१ वर्ग कि.मी.

जनघनत्व: ७४.०६

औसत जनसंख्या: ५.६ जनसंख्या वृद्धि दर: १.२०

१.१ जातिगत विवरण

विवरण		संख्या	प्रतिशत	सुचनाको श्रोत
दलित	घरधुरी संख्या	१६७	२५	तथ्याङ्क विभाग, जि.वि.स., गा.वि.स. पार्श्वचित्र
	जनसंख्या	९३७	२५	
जनजाति	घरधुरी संख्या	७८	१२	
	जनसंख्या	४३५	१२	
ब्राम्हण	घरधुरी संख्या	१४७	२२	
	जनसंख्या	८२२	२२	
क्षेत्री/ठकुरी	घरधुरी संख्या	२६५	४१	
	जनसंख्या	१४८१	४१	
अन्य (अल्पसंख्यक)	घरधुरी संख्या	०	०	
	जनसंख्या	०	०	
जम्मा	घरधुरी संख्या	६५७	१००	
जम्मा	जनसंख्या	३६७५	१००	

१.२. उमेर समूहगत विवरण

विवरण (वर्ष)	जनसंख्या	प्रतिशत	सुचनाको श्रोत
० देखि ५ उमेर समूहको	८०४	२१.८८	तथ्याङ्क विभाग, जि.वि.स., गा.वि.स. पार्श्वचित्र
५ देखि १५ उमेर समूहको	१,०६३	२८.९२	
१६ देखि ६० उमेर समूहको	१,७२१	४६.८३	
६० उमेरदेखि माथि	८६	२.३७	
जम्मा	३,६७५	१००	

२. भू-स्वामित्व, खाद्य पर्याप्तता, आम्दानी र आम्दानीका श्रोतहरू

	जम्मा घरधुरी	भूमिहिन	५ रोपनीभन्दा कम	५ देखि १० रोपनी	१० रोपनी भन्दा बढि	सुचनाको श्रोत
घरधुरी	६५७	छैन	१५३	३५३	१५१	जिल्ला, गा.वि.स., पार्श्वचित्र, मालपोत कार्यालय, आवश्यकता र अवसर पहिचान
प्रतिशत	१००	०	२३.००	५४.००	२३.००	

२.१. खाद्य पर्याप्तता

विवरण	खाद्य पर्याप्तता (आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने)					सुचनाको श्रोत
	१२ महिना ज्याला मजदुरी गरी खाने	३ महिनासम्म	३ देखि ६ महिना	६ देखि ९ महिना	९ महिनाभन्दा बढि	जिल्ला, गा.वि.स., पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
घरधुरी संख्या	४४	१२०	३६४	२५	१०४	

२.२ आयको प्रकृति

नगद/आय आर्जनमा संलग्न (वार्षिक)	३० हजारभन्दा कम	३० देखि ४० हजार	४० हजारभन्दा माथि	सुचनाको श्रोत
घरधुरी संख्या	१२०	३९५	१४२	जिल्ला, गा.वि.स., पार्श्वचित्र, मालपोत कार्यालय र आवश्यकता र अवसर पहिचान
प्रतिशत	१८.००	६०.००	२२.००	

२.३ आयका श्रोत

विवरण	आम्दानीको श्रोत			सुचनाको श्रोत
	आफ्नै कृषि खेतीबाट	व्यवसायमूलक सीपबाट	वैदेशिक रोजगारबाट	
घरधुरी संख्या	३५१	१८६	१२०	अनुमानित
प्रतिशत	५३.४२	२८.३१	१८.२७	

३. बसोबास विवरण

टोल एवं बस्तीहरु	वडा नं.	मुख्य टोल बस्तीको नाम	जम्मा घरधुरी	दलित घरधुरी	जनजाति घरधुरी	अल्पसंख्यक घरधुरी	सुचनाको श्रोत
गौराभौता	१	गौराभौता	८७	१५	३६	०	तथ्याङ्क विभाग, जि.वि.स., गा.वि.स. पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
डाँडाभौता	२	डाँडाभौता	१०७	३१	१९	०	
दत्तिवर, हिलेखानी	३	दत्तिवर	७५	२३	१३	०	
भेटूखाना	४	भेटूखाना	५६	२२	३	०	
माथिल्लो अर्छानी	५	माथिल्लो अर्छानी	५२	२	०	०	
तल्लो अर्छानी, डाँडाखेत	६	तल्लो अर्छानी	५७	२	०	०	
फलफुले	७	फलफुले	५३	३३	०	०	
तांगाचौर	८	तांगाचौर	४१	१४	०	०	
काप्री, तम्ती	९	तम्ती	१२९	२४	०	०	
जम्मा			६५७	१६६	७१	०	

४. भूमिगत विवरण

	गा.वि.स.को कुल क्षेत्रफल (हेक्टर)	कृषि योग्य जमिन (हेक्टर)		वनजङ्गल (हेक्टर)	नदीनालाले ओगटेको क्षेत्र (हेक्टर)	सुचनाको श्रोत
		पाखोबारी	खेतबारी			
हेक्टर	४३३६	५९७	४५	३६७५	१९	जिल्ला वन कार्यालय
प्रतिशत	१००	१३.७७	१.०३	८४.७६	०.४४	गा.वि.स. पार्श्वचित्र

५. विकासका क्षेत्रगत विवरण

५.१ आर्थिक विकास क्षेत्र

कृषिमा आधारित

नाम	उत्पादन (टन/वर्ष)	विषय	सङ्केत (सबैभन्दा महत्वपूर्ण १ नम्बर)	सुचनाको श्रोत
खाद्यान्नबाली				
मकै	२५०	खाद्यान्नबाली	१	जि.कृषि वि.का., हिमालय युवा क्लब, गा.वि.स. प्रोफाइल र अवसर पहिचान
धान	२००	" "	३	
गहुँ	६७	" "	२	

नाम	उत्पादन (टन/वर्ष)	विषय	सङ्केत (सबैभन्दा महत्वपूर्ण १ नम्बर)	सुचनाको श्रोत
कोदो	३४	" "	४	
नगदेबाली/तरकारी				
आलु	१२	नगदेबाली/तरकारी	१	जि.कृषि वि.का., हिमालय युवा क्लब, गा.वि.स. प्रोफाइल र अवसर पहिचान
साग	६	नगदेबाली/तरकारी	२	
टमाटर/गोलभेंडा	२	नगदेबाली/तरकारी	३	
केराउ	१	नगदेबाली/तरकारी	८	
भिण्डी	१	नगदेबाली/तरकारी	७	
मूला	३	नगदेबाली/तरकारी	४	
करेला	१	नगदेबाली/तरकारी	५	
बन्दागोभी	१	नगदेबाली/तरकारी	६	
फलफूल				
सुन्तला	७	फलफूल	२	जि.कृषि वि.का., हिमालय युवा क्लब, गा.वि.स. प्रोफाइल र अवसर पहिचान
आलुबखडा	९	फलफूल	१	
कागती	०.४	फलफूल	४	
केरा	१.५	फलफूल	३	
जडिबुटी				
समायो	१	जडिबुटी	४	
टिमुर	४	जडिबुटी	३	
काउलो	७	जडिबुटी	२	
भ्याउ	११	जडिबुटी	१	
सीप र श्रम				
ज्यालादारी श्रम	१	ज्यालादारी श्रम	१	
सीपमूलक रोजगार	२	सीपमूलक रोजगार	२	

गैर कृषि क्षेत्र

क्षेत्रहरू	वडा नं.	संख्या	संलग्न घरधुरी संख्या	यस क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरू	सुचनाको श्रोत
फलफूल प्रशोधन	छैन	०	०	०	गा.वि.स., पार्श्वचित्र
जैविक कृषि व्यवसाय	छैन	०	०	०	जि.वि.स./गा.वि.स.
कम्पोस्ट मल/गोठ सुधार	१, ४, ७, ८	२४	२४	कृषि, पाँचतारा	प्रोफाइल, कृषि, हिमालय, आवश्यकता र अवसर पहिचान
डेरी	छैन	-	-	०	
हाटबजार	छैन	-	-	०	
शीत भण्डार	छैन	-	-	०	
वधशाला	छैन	-	-	०	
कृषि तथा अन्य सहकारी सम्बन्धी क्रियाकलाप	१, ३, ४	३	२४	कृषि, हिमालय, सहकारी संघ	
कृषि प्रशोधन उद्योगहरू	छैन	-	-	०	
एग्रोभेट	छैन	-	-	०	

पशुपालन

विवरण	वडा नं.	पशुधन भएका घरधुरी संख्या	व्यवसायिक रूपमा पशु बिक्री गर्ने घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
भेंडाबाखा	१-९	२४२	१२	जि.वि.स./गा.वि.स.
बंगुर सुंगुर	छैन	छैन	छैन	प्रोफाइल, कृषि, पशु का., आवश्यकता र
राँगा भैंसी	१-९	१५०	छैन	

गाई गोरु	१-९	३२०	छैन	अवसर पहिचान
कखुरा हाँस	१-९	१२३	२०	

प्रसार सेवामा पहुँच

विवरण	संख्या	सेवाको प्रकार	सेवा प्राप्त गरेका घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र	छैन	कहिले काहीं सेवा दिने	९२	
पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र	छैन	कहिले काहीं सेवा दिने	१९०	
रेन्जपोष्ट	छैन	कहिले काहीं मात्र न्यून सेवा दिने	७५	
स्थानीय श्रोत व्यक्तिहरु	१	कहिले काहीं सेवा दिने	१२३	
सामाजिक परिचालक	२	कहिले काहीं सेवा दिने	३३२	
स्थानीय स्तरमा कृषि प्रसार सेवाको नियमितता	सन्तोषजनक छैन			

स्थानीय श्रोत व्यक्ति विवरण

	तरकारी	बीउ उत्पादन	जडिबुटी	पशुपालन	अनुभवी अगुवा कृषक	सामाजिक सवालका अभियानकर्ता	अन्य	सुचनाको श्रोत
महिला	०	०	०	०	०	०	०	सहकारी संघ, दलित नेटवर्क गा.वि.स., कृषि विकास कार्यालय
दलित	०	०	०	०	०	१	०	
जनजाति	०	०	०	०	०	०	०	
अन्य	१	०	०	०	१	१	०	
जम्मा	१	०	०	०	१	२	०	

गैरकृषिमा आधारित

विवरण	वडा नं.	संख्या	संलग्न घरधुरी संख्या	यस क्षेत्रमा कार्यरत संस्थाहरु	सुचनाको श्रोत
परम्परागत सीप (आरन, सुधारिएको चुलो)	१, ४, ७	६	२४	छैन	गा.वि.स.
घरेलु तथा लघु उद्यम	छैन	-	-	-	गा.वि.स.
ग्रामीण पर्यटन (ट्रेकिङ्ग)	-	-	-	-	गा.वि.स.
वातावरणीय प्रवर्द्धन	-	-	-	-	गा.वि.स.
रजिष्टर भएका साना, मझौला उद्योगहरु	-	-	-	-	गा.वि.स.
वनजन्य उद्योगहरु	-	-	-	-	गा.वि.स.
जम्मा					

वन तथा वातावरण

विवरण	संख्या	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	आवद्ध घरधुरी संख्या		१ घण्टाको दूरीभित्र वनको श्रोतमा पहुँच भएका घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य		
कुल वन क्षेत्र	१६	३,६७५	१०७	२९०	२९७	गा.वि.स. प्रोफाइल, वन का. र छलफल
वन	१६	३,६७५	१०७	२९०	२९७	
चरिचरण	११	१,६५४	८२	२३४	३१६	
राष्ट्रिय वन	११	१,६५४	८२	२३४	३१६	
सामुदायिक वन	५	१,३४२	९८	२२०	३१८	गाउँ विकास योजना
कवुलियती वन	—	—	—	—	—	

गौहकाष्ठ वन पैदावार

क्र.सं.	मुख्य पैदावारहरु	संलग्न घरधुरी संख्या	वार्षिक आम्दानी (रु.)	सुचनाको श्रोत
१.	खोटो	-	-	गा.वि.स.
२.	टिमुर	१४	४५,०००	गा.वि.स.
३.	काउलो	१६	६०,०००	गा.वि.स.
४.	समायो	४	२०,०००	गा.वि.स.
५.	भ्याउ	४५	४,५०,०००	गा.वि.स.

वातावरण तथा प्रकोप व्यवस्थापन

विवरण	वडा नं.	समस्याग्रस्त बस्ती/ठाउँहरु	प्रभावित घरधुरी संख्या	सुचनाको श्रोत
भू-क्षय हुने मुख्य स्थान	१-९	सवै	६५७	गा.वि.स.
बाढी पहिरो, डढेलो, आगलागी	१-९	सवै	२४४	
जलवायु परिवर्तनको असर	१-९	सवै	६५७	

५.२ सामाजिक विकास क्षेत्र

शिक्षा क्षेत्र

विद्यालयको सामान्य विवरण

विद्यालय	वडा नं.	किसिम (निजी/सामुदायिक/सरकारी)	विद्यालय संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यालय पुग्ने औषत समय	स्कूल जाने बालबालिका संख्या (४ देखि १६ वर्ष)	भर्ना संख्या	दलित छात्र/छात्रा संख्या	सुचनाको श्रोत
बाल विकास केन्द्र	१-९	सरकारी	७	७	१५ मिनेट	अप्राप्त	अप्राप्त	अप्राप्त	जि.वि.स. / गा.वि.स. प्रोफाइल, शिक्षा
प्राथमिक	२,३,५, ६,७,९	सामुदायिक	६	१०	३० मिनेट	अप्राप्त	अप्राप्त	अप्राप्त	
निम्न माध्यमिक	१, ६, ७, ८	सामुदायिक	४	१२	३० मिनेट	अप्राप्त	अप्राप्त	अप्राप्त	
माध्यमिक	४ र ९	सामुदायिक	२	७	३० मिनेट	अप्राप्त	अप्राप्त	अप्राप्त	
उच्च माध्यमिक	छैन								

साक्षरताको अवस्था

	५ वर्षभन्दा माथिको जनसंख्या	महिला	पुरुष	सुचनाको श्रोत
साक्षर संख्या		१,४५०	१,४२१	गा.वि.स. पार्श्वचित्र
प्रतिशत		५२.१४	४७.८६	

विद्यालयको भौतिक अवस्था

विवरण	हालको अवस्था (संख्या)	प्रयोग गर्न योग्य	मर्मत एवं सुधार गर्नुपर्ने	सुचनाको श्रोत
भवन	२२	७	१५	समुदायसंग छलफल
फर्निचर	३२३	१२३	२००	
पुस्तकालय	छैन	छैन	-	
शैक्षिक सामग्री	छैन	छैन	-	
विज्ञान प्रयोगशाला	छैन	छैन	-	

स्वास्थ्य क्षेत्र

विवरण	वडा नं.	संख्या	सेवाको किसिम		सेवा प्राप्त गर्ने घरघुरी संख्या	स्वास्थ्य सेवामा औषत पहुँच (समय)	स्वास्थ्य चौकीको भौतिक अवस्था	सुचनाको श्रोत
			नियमित	कहिलेकाहीं				
स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित जनशक्ति	१-९	१२	नियमित	-	३२४	९ महिना	अपुग	गा.वि.स. प्रोफाइल, स्वास्थ्य
धामी/भाँक्रीहरु	१-९	९	-	कहिलेकाहीं	३६४	नियमित		का., आवश्यकता र अवसर पहिचान
स्वास्थ्य सुविधा (प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/हेल्थपोष्ट/सब हे.पो. / गाउँघर क्लिनिक / औषधी पसल/ उपकरण, प्रसुतिगृह)	३, ४, ५	१ वटा उ. स्वा. चौकी	नियमित	-	६५७	९ महिना	अपुग	
राष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमहरु (भिटामिन ए, जुका औषधी, पोलियो, हेपाटाइटिस बी तथा अन्य खोपहरु)	१-९	नियमित	कहिलेकाहीं	कहिलेकाहीं	९० प्रतिशत	६ महिना	अपुग	
स्वास्थ्य शिक्षा / सचेतना	१-९	०	०	कहिलेकाहीं	२८०	४ महिना	अपुग	
महामारी व्यवस्थापन	१-९	०	०	कहिलेकाहीं	२१०	३ महिना	अपुग	

गा.वि.स.मा देखा परेका स्वास्थ्य समस्याहरु

विवरण		वडा नं.	प्रकोप देखिएका मुख्य बस्तीहरु	प्रभावित पार्ने वार्षिक जनसंख्या	उमेर समूह	सुचनाको श्रोत
पानीजन्य रोगहरु	भाडापखाला	१-९	सबै बस्तीमा	५५०	३-७०	स्वास्थ्य का, गा.वि.स. पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
	आउँ	१-९	सबै बस्तीमा	२४०	३-७०	
	टाइफाइड	१-९	सबै बस्तीमा	११०	५-४५	
अन्य रोगहरु	स्वास प्रस्वास	१, ५, ७	सबै बस्तीमा	४७	३५ वर्ष माथि	स्वास्थ्य का, गा.वि.स. पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
	एच.आई.भी.एड्स	छैन	०	०	०	
	क्षयरोग	६,९	सबै बस्तीमा	२	४० वर्ष माथि	
अन्य महिलाका सवालहरु	पाठेघर खस्ने	१-९	सबै बस्तीमा	७५	१४-४५	स्वास्थ्य का, गा.वि.स. पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
	छाउपडी	अति न्यून	०	०	०	
अन्य	कूपोषण	१-९	सबै बस्तीमा	१७९	१-११	

सामुदायिक पूर्वाधार

विवरण	वडा नं.	संख्या	लाभान्वित संख्या	पूर्वाधारहरुको भौतिक अवस्था	सुचनाको श्रोत
सामुदायिक भवनहरु	छैन	०	०	०	
सामुदायिक रेडियो/तालिम केन्द्रहरु	छैन	०	०	०	
महिला तथा बालबालिका/वृद्धाश्रम, अपाङ्ग असहाय पुनर्स्थापना केन्द्र	छैन	०	०	०	
पौवा, चौतारी	१-९	२०	१२,०००	सामान्यतया: जीर्ण	गा.वि.स.
कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र	छैन	०	०	०	
बजार	२, ५	२	१,४५०	सामान्यतया: अव्यवस्थित	गा.वि.स.

५.३. जलश्रोत विकास र विद्युतीकरण खानेपानी तथा सरसफाई

विवरण	संख्या	वडा नं.	लाभान्वित घरधुरी		सञ्चालनमा रहेको / नरहेको	मर्मत गर्नुपर्ने / नपर्ने	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छ/छैन	मर्मत सम्भार कोष छ/छैन/कति	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य					
खानेपानी पाइपको पानी धारा	३३	१-९	१५०	३२०	थोरै सञ्चालनमा	केही मर्मत गर्नुपर्ने	छैन	केहीमा छ तर नाम मात्रको	जि.वि.स., गा.वि.स., खानेपानी,
ढुङ्गे धारा, पँधेरा	१९	१-९	११०	२२०	थोरै सञ्चालनमा	केही मर्मत गर्नुपर्ने	छैन	०	हिमालय युवा क्लब, पहाडी क्षेत्र विकास अभियान, आवश्यकता र अवसर पहिचान
सरसफाई सार्वजनिक तथा निजी शौचालय (पक्की)	१७५	१-९	१५	१६०	१४२ प्रयोगमा	केही मर्मत गर्नुपर्ने	०	०	
चेतनामूलक क्रियाकलापहरु	१२	१-९	८०	२१५	०	०	०	०	

सिंचाई

विवरण	वडा नं.	निर्माण संख्या	लाभान्वित घरधुरी		सिंचित क्षेत्रफल (रो.)	सुविधा मौसम/वर्षभर	उपभोक्ता समिति संख्या	मर्मत सम्भार कोष	सुचनाको श्रोत
			दलित	अन्य					
कुलो/नहर	१, ३, ४, ७, ९	५	२४	४६	३४०	मौसमी	५	छैन	गा.वि.स. पार्श्वचित्र र आवश्यकता र अवसर पहिचान
प्लाष्टिक पोखरी	छैन								
आकाशेपानी / स्प्रिङ्गलर	छैन	०	०	०	०	०	०	०	

विद्युत

विवरण	वडा नं.	क्षमता	संख्या	प्रयोग गर्ने घरधुरी		सुचनाको श्रोत
				दलित	अन्य	
जलविद्युत/पेल्टिक सेट	छैन	०	०	०	०	गा.वि.स.
नवीकरणीय उर्जा (सौर्य, वायु)	१-९	०	१४०	५८	८२	पार्श्वचित्र र आवश्यकता
काठ, दाउरा, गुईठा, बायोग्याँस	१-९	०	४६०	१३४	३२६	आवश्यकता

मोबाइल	१-९	०	१६८	४६	१२२	र अवसर
रेडियो	१-९	०	१०४	२७	७७	पहिचान

५.४. ग्रामीण यातायात पूर्वाधार क्षेत्र

विवरण	संख्या	कि. मी.	मुख्य सडकसम्म एकतर्फी दूरी	१ घण्टाभित्र मुख्य सडकमा पहुँच पुग्ने घरधुरी संख्या	गा.वि.स. केन्द्रबाट जिल्ला सदरमुकाम सम्मको दूरी (कि.मी.)	सुचनाको श्रोत
पक्की सडक	०	०	०	०	३०	
ग्रावेल सडक	०	०	०	०	३०	
मौसमी/कच्ची सडक	०	०	०	०	३०	
भोलुङ्गे पुल	४	०	०	०	३०	
तुइन	०	०	०	०	३०	
काठेपुल	६	०	०	०	३०	

५.५. सुशासन तथा अन्य विवरण

गा.वि.स.मा तयार गरिएका क्षेत्रगत योजनाहरु	तयार गरिएको वर्ष	सहयोग गर्ने निकाय	योजनाको अवधि	कार्यान्वयन छ/छैन	सुचनाको श्रोत
१. गा.वि.स.को पार्श्वचित्र	२०६७	गा.वि.स./जि.वि.स.	०	०	गा.वि.स. र छलफल
२. गा.वि.स.को क्षमता विकास योजना	छैन	०	०	छैन	गा.वि.स. र छलफल
३. जलउपयोग गुरुयोजना	छैन	०	०	०	गा.वि.स. र छलफल
४. विद्यालय सुधार योजना	निरन्तर	जि.शि.का.	५ वर्ष	छैन	जि.शि.का.
५. गाउँ लघु उद्यम विकास योजना	छैन	०	०	०	गा.वि.स. र छलफल
७. सडक गुरुयोजना					
८. गा.वि.स.को आवधिक / रणनीतिक योजना	निर्माणाधीन	जि.वि.स. / गा.वि.स. / हेल्भेटास / हिमालय युवा क्लब	३ वर्ष	हुनेछ	गा.वि.स.

गा.वि.स.मा भएका संस्था जनशक्ति र त्यसमा पहुँच

गा.वि.स.मा भएका संस्था	संख्या	सदस्य सङ्ख्या					कार्य समितिमा				सुचनाको श्रोत
		म.	पु.	द.	ज.	अ.	म.	द.	ज.	अ.	
गैर सरकारी संस्थाहरु	१	१३	५८	८	३	७०	३	१	१	६	गा.वि.स. पार्श्वचित्र
समूह, उपभोक्ता समिति (वन, खानेपानी, सिंचाइ, निर्माण)	११	२०	९०	७	५	९८	०	०	०	०	गा.वि.स. पार्श्वचित्र, र आवश्यकता र अवसर पहिचान
व्यवस्थापन समिति (विद्यालय, स्वास्थ्य)	१३	१३	९०	८	५	९०	—	—	—	—	शिक्षा कार्यालय, स्वास्थ्य का.
बालक्लब	१	५	१०	१	१	१३	—	—	—	—	महिला तथा बालबालिका का.
पारालिगल	छैन	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
सामुदायिक संस्थाहरु (वन उपभोक्ता समूह)	२७	९०	११०	२०	१५	१६५	१३	१५	८०	१०५	गा.वि.स., पाँचतारा
सहकारी संस्थाहरु	१	१३	३७	४	४	४२	३	२	१	९	गा.वि.स. पार्श्वचित्र
नागरिक सचेतना केन्द्र	१	५	१३	२	१	१५	—	—	—	—	गा.वि.स., स्थानीय

गा.वि.स.मा भएका संस्था	संख्या	सदस्य सङ्ख्या					कार्य समितिमा				सुचनाको श्रोत
		म.	पु.	द.	ज.	अ.	म.	द.	ज.	अ.	
वडा नागरिक मञ्च	९	६५	११५	२३	२१	१३६	—	—	—	—	विकास कोष

दक्ष जनशक्ति

	डकर्मी / सिकर्मी	सुचिकार	जुत्ता सिलाउने	सुनार/ लोहार	प्लम्बर	इलेक्ट्रिसियन	शौचालय मिस्त्री	भोलुङ्गे पुल	हस्त कला	सुचनाको श्रोत
संख्या	११	११	१	२	०	०	२	०	०	गा.वि.स. पार्श्वचित्र र छलफल
महिला	०	४	०	०	०	०	०	०	०	
सक्रिय	५	५	१	१	०	०	१	०	०	
निष्क्रिय	६	६	०	१	०	०	१	०	०	

लक्षित समुदाय सहयोग

	वृद्ध	असहाय	द्वन्द्व पीडित	महिला	बालबालिका	दलित/पछ्यडि पारिएका वर्ग	सुचनाको श्रोत
संख्या	छैन	छैन	छैन	१	१	१	गा.वि.स.
वार्षिक बजेट विनियोजन	०	०	०	१००	१००	१५०	लक्षित वर्गको लागि एकमुष्ट छुट्याएको

लेखापरीक्षण तथा अनुगमन

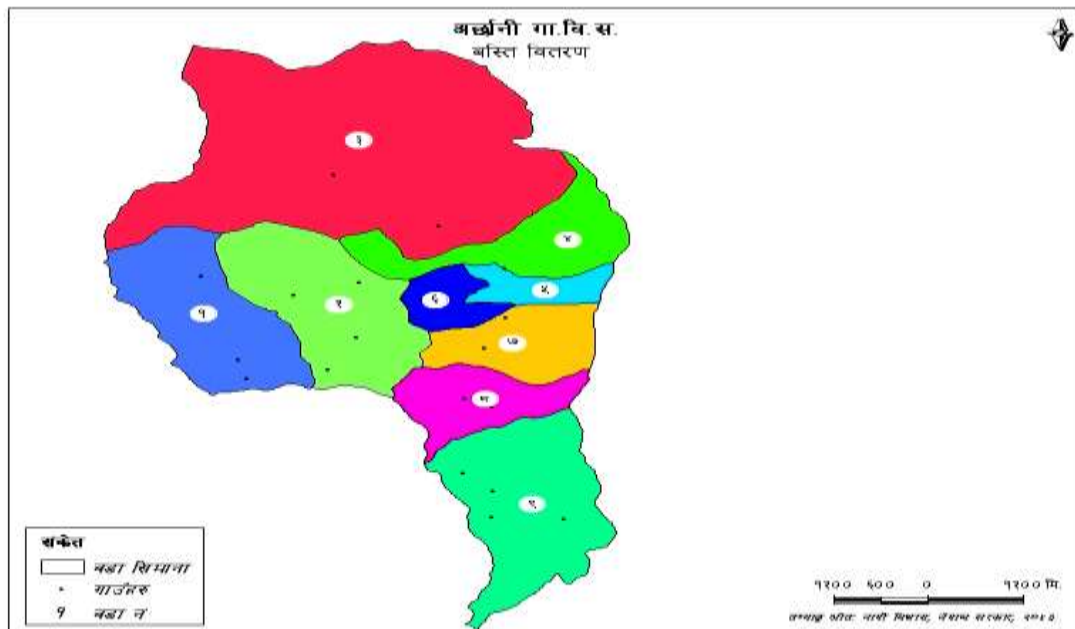
विवरण	संख्या	योजनाको नाम	सुचनाको श्रोत
नियमित अनुगमन गरिएका योजनाहरू	०	०	गा.वि.स.
सार्वजनिक सुनुवाइ, समीक्षा र लेखापरीक्षण गरेका योजना	१	गा.वि.स.को समष्टिगत	प्रो. पब्लिक

अनुसूची ४: गा.वि.स.को श्रोत नक्सा

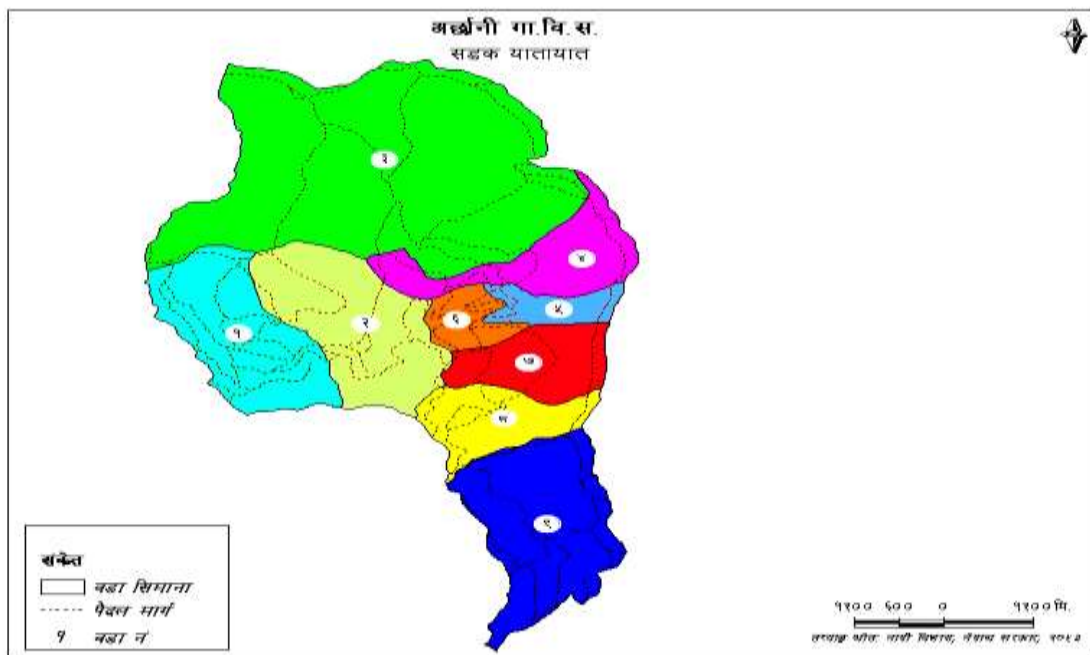
४.१ जाजरकोट जिल्लामा अर्छानी गाउँ विकास समिति देखिने नक्सा

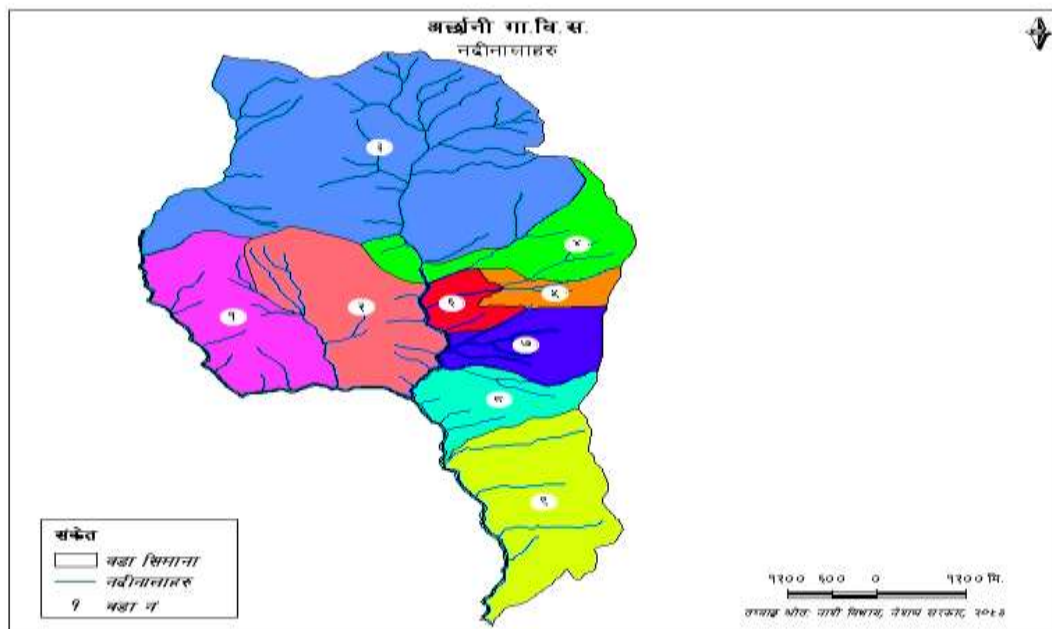
४.२ अर्छानी गा.वि.स.को बस्तीहरूको वितरण स्थिति

४.३ अर्छानी गा.वि.स.को सडक तथा बाटोघाटोको स्थिति

४.४ अर्छानी गा.वि.स.का नदीनालाहरु

अनुसूची ५: गोष्ठीमा भएका उपस्थितीहरु

क्र.सं.	सहभागीहरुको नाम, थर	ठेगाना	कार्यालय/निकाय	पद
१	पार्वती वली	खलङ्गा ७	गा.वि.स.को कार्यालय	सचिव
२	लालबहादुर शाही	अर्छानी ८	ए.ने.क.पा.माओवादी	जिल्ला सचिवालय सदस्य
३	जयराम शर्मा	अर्छानी २	नेपाली कांग्रेस	सदस्य
४	जनकबहादुर हमाल	अर्छानी ६	ने.क.पा.एमाले	
५	नयराम जैसी	अर्छानी २	ने.क.पा. माओवादी	गाउँ कमिटी सदस्य
६	पदमप्रसाद शर्मा	अर्छानी २	रा.प्र.पा	इकाई कमिटी सदस्य
७	पृथ्वीबहादुर सिंह	टालेगाउँ १	पशु सेवा कार्यालय	कार्यालय सहयोगी
८	डिल्लीबहादुर शाही	अर्छानी ७	वडा नागरिक मञ्च	अध्यक्ष
९	कर्णलाल जैसी	अर्छानी १	ने.क.पा. माओवादी	जिल्ला सदस्य
१०	रंगबहादुर बस्नेत	अर्छानी ३	ने.क.पा. माओवादी	जिल्ला सदस्य
११	काँशीराम जैसी	अर्छानी ५	ने.क.पा.एमाले	वडा सदस्य
१२	नरु जैसी	अर्छानी ३	ने.क.पा.एमाले	समाजसेवी
१३	केन्द्रबहादुर बस्नेत	अर्छानी ४	गा.वि.स.को कार्यालय	प्रशासन तथा लेखा सहायक
१४	निमबहादुर बोहरा	अर्छानी ३	उप-स्वास्थ्य चौकी	अ.हे.व
१५	मानबहादुर हमाल	अर्छानी ६	प्रभात सामुदायिक संस्था	सदस्य
१६	हर्कबहादुर पुन	अर्छानी ४	आशा युवा क्लब	अध्यक्ष
१७	शरणबहादुर पुन	अर्छानी १	वडा नागरिक मञ्च	संयोजक
१८	भिमप्रसाद शर्मा	अर्छानी २	उपस्वास्थ्य चौकी	सदस्य
१९	लक्ष्मिमा हमाल	अर्छानी ६	देउराली सा.सं	अध्यक्ष
२०	कविन्द्र जैसी	अर्छानी ६	वडा नागरिक मञ्च	वडा कमिटी सदस्य
२१	जयलाल जैसी	अर्छानी ६	उपस्वास्थ्य चौकी	अध्यक्ष
२२	रविन्द्रराज गौतम	अर्छानी ६	प्रभात संस्था	सचिव
२३	भिमराज जैसी	अर्छानी ६	समाज सेवी	
२४	कर्णबहादुर चदारा	अर्छानी ४	जुनेली सा.सं	अध्यक्ष
२५	नकालाल जैसी	अर्छानी ६	समाज सेवी	
२६	राजेन्द्र विक्रम शाह	खलङ्गा २	हिमालय युवा क्लब	सहजकर्ता
२७	सरस्वती गिरी	पजारु ७	हिमालय युवा क्लब	सहजकर्ता
२८	भगवती गिरी	पजारु ७	हिमालय युवा क्लब	सामाजिक सहजकर्ता

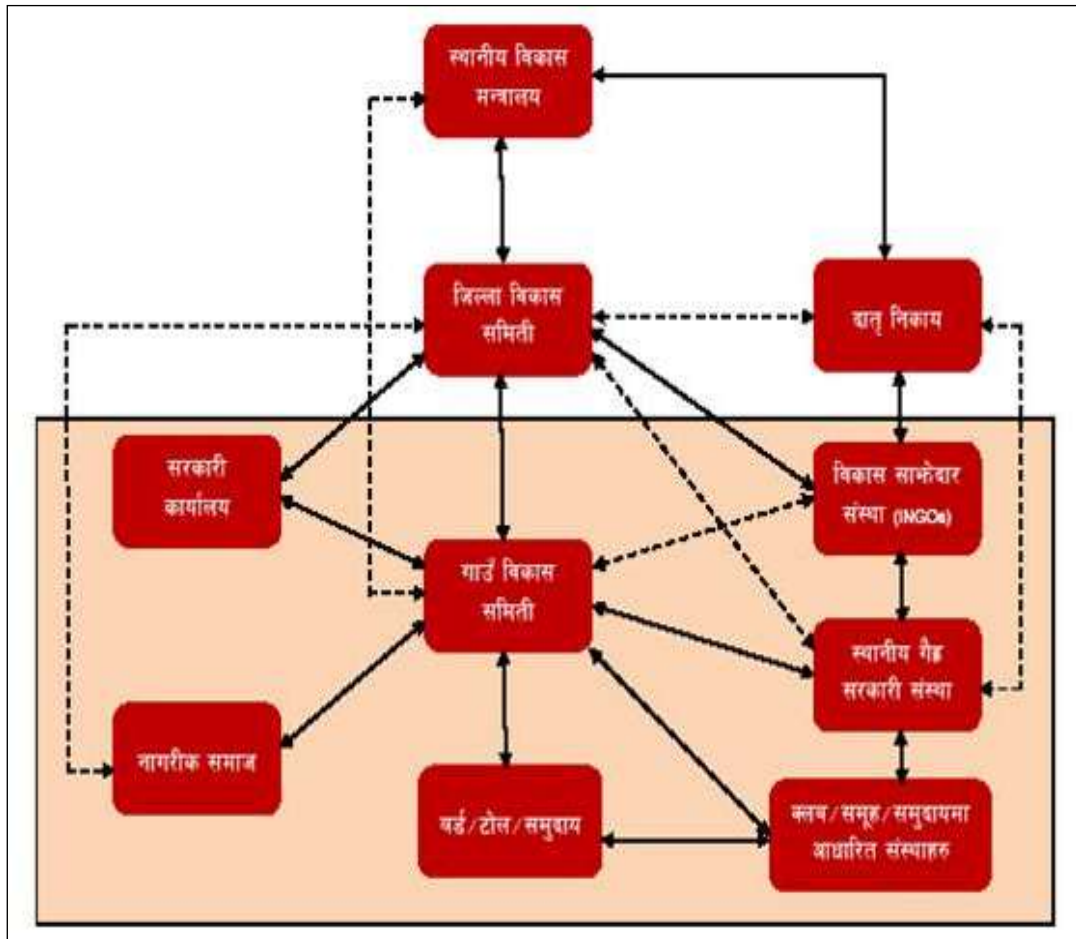
आवधिक योजना कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्धता पत्रमा भएका उपस्थितिहरु

क्र.सं.	सहभागीहरुको नाम, थर	ठेगाना	कार्यालय/निकाय	पद
१	पार्वती वली	अर्छानी	गा.वि.स.को कार्यालय	सचिव
२	लालबहादुर शाही	अर्छानी	ए.ने.क.पा. माओवादी	जिल्ला कमिटी सदस्य
३	जयराम शर्मा	अर्छानी	नेपाली कांग्रेस	गाउँ सदस्य
४	जनकबहादुर हमाल	अर्छानी	ने.क.पा. एमाले	गाउँ अध्यक्ष
५	नमराम जैशी	अर्छानी	ने.क.पा. माओवादी	गाउँ सदस्य
६	पदमप्रसाद शर्मा	अर्छानी	रा.प्र.पा.	इकाई कमिटी सदस्य
७	पृथ्वीबहादुर सिंह	अर्छानी	पशुसेवा उपकेन्द्र	कार्यालय सहयोगी
८	डिल्लीबहादुर सिंह	अर्छानी	वडा नागरिक मञ्च ७	संयोजक
९	कर्णलाल जैशी	अर्छानी	ने.क.पा. माओवादी	जिल्ला कमिटी सदस्य
१०	काशीराम जैशी	अर्छानी	ने.क.पा. एमाले	वडा सदस्य
११	रंगबहादुर बस्नेत	अर्छानी	ने.क.पा. एमाले	वडा सदस्य
१२	नरु जैशी	अर्छानी	ने.क.पा. एमाले	वडा सदस्य
१३	केन्द्रबहादुर बस्नेत	अर्छानी	गा.वि.स.को कार्यालय	लेखा सहायक
१४	निमबहादुर बोहोरा	अर्छानी	उप-स्वास्थ्य चौकी	अ.हे.ब.
१५	दिपेन्द्र सिंह	अर्छानी	स्थानीय विकास कोष	सहजकर्ता
१६	मानबहादुर हमाल	अर्छानी	प्रभात सामुदायिक संस्था	सदस्य
१७	हर्कबहादुर बस्नेत	अर्छानी	आशा युवा क्लब	अध्यक्ष
१८	शरणबहादुर पुन	अर्छानी	वडा नागरिक मञ्च १	संयोजक
१९	भीमप्रसाद शर्मा	अर्छानी	ने.क.पा. माओवादी	वडा सदस्य
२०	समीक्षा हमाल	अर्छानी	देउराली सामुदायिक संस्था	सदस्य
२१	कविन्द्र जैशी	अर्छानी	वडा नागरिक मञ्च ६	संयोजक
२२	रविन्द्रराज गैतम	अर्छानी	प्रभात सामुदायिक संस्था	अध्यक्ष
२३	भीमराज गैतम	अर्छानी	वडा नागरिक मञ्च ६	सदस्य
२४	कर्णबहादुर चदारा	अर्छानी	जुरेली सामुदायिक संस्था	अध्यक्ष
२५	जनकलाल जैशी	अर्छानी	कृषक समूह	सचिव
२६	राजेन्द्रविक्रम शाह		हिमालय युवा क्लब	सहजकर्ता
२७	गौरी घर्ती	अर्छानी	उप-स्वास्थ्य चौकी	स्वयं सेविका
२८	कृष्णबहादुर रोका	अर्छानी	उप-स्वास्थ्य चौकी	इकाई
२९	तिलक भट्टराई		पाँचतारा	सामाजिक सहजकर्ता

प्रतिवद्धताहरु

- गाउँ विकास समितिको ३ वर्षीय आवधिक योजनाको अन्तिम मस्यौदा बारे जानकारी आदान-प्रदान एवं व्यापक छलफल गरी सामान्य सुझाव सहित अनुमोदन र प्रमाणीकरण गर्ने निर्णय गरियो ।
- आवधिक योजना निर्माण गर्नमा सहकार्य गर्ने जिल्ला विकास समितिको कार्यालय जाजरकोट, लिङ्ग/हेल्भेटास स्वीस इन्टरकोअपरेसन नेपाल र हिमालय युवा क्लब जाजरकोट तथा सहजकर्ता द्वय राजेन्द्रविक्रम शाह र सरस्वती गिरीलाई धन्यवाद दिने निर्णय गरियो ।
- आवधिक योजनाको सफल कार्यान्वयनको लागि पूर्ण प्रतिवद्धता व्यक्त गर्ने निर्णय गरियो ।

अनुसूची ६: गा.वि.स.को सङ्गठन संरचना र संस्थागत सम्बन्ध

अनुसूची ७: प्राथमिकताक्रमको आधारमा सडक नयाँ निर्माण

१. ढिमे गा.वि.स.को वडा नम्बर ३ साँगाको सीमानाबाट पैक व्याउलीढुङ्गा जाने सडकमा जोडिने सडक निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन ।
२. ढिमे गा.वि.स.को वडा नम्बर १ बाटुलेदेखि यस गा.वि.स.को ९, ८, ७ र ५ सम्म कच्ची सडक निर्माणको काम शुरु ।
३. पजारुदेखि टालेगाउँ हुँदै यस गा.वि.स.सम्म चक्रपथको सम्भाव्यता अध्ययन ।

अनुसूची द: प्राथमिकताक्रमको आधारमा भगेलुङ्गे पुल

१. वडा नम्बर ५ र २ बीच	१ वटा
२. वडा नम्बर ६ र ७ बीच	१ वटा
३. वडा नम्बर १ र टालेगाउँ बीच	१ वटा
४. वडा नम्बर ३ र ४ बीच	१ वटा
५. वडा नम्बर २ र ३ बीच	१ वटा